

DIREKTIVA (EU) 2019/790 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 17. travnja 2019.****o autorskom prarodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 53. stavak 1., članak 62. i članak 114.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) Ugovorom o Europskoj uniji (UEU) predviđena je uspostava unutarnjeg tržišta i sustava kojim se osigurava nenarušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu. Daljnjim usklađivanjem prava država članica o autorskom pravu i srodnim pravima trebalo bi se doprinijeti ostvarivanju tih ciljeva.
- (2) Direktivama koje su donesene u području autorskog i srodnih prava doprinosi se funkcioniranju unutarnjeg tržišta, osigurava se visoka razina zaštite nositelja prava, olakšava se reguliranje prava i stvara okvir u kojem se mogu iskorištavati djela i drugi predmeti zaštite. Tim se usklađenim pravnim okvirom doprinosi pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta te se potiču inovacije, kreativnost, ulaganja i proizvodnja novog sadržaja, među ostalim i u digitalnom okruženju, kako bi se izbjegla rascjepkanost unutarnjeg tržišta. Zaštitom koja se osigurava tim pravnim okvirom doprinosi se i cilju Unije koji se odnosi na poštovanje i promicanje kulturne raznolikosti, stavljajući istodobno u prvi plan europsko zajedničko kulturno nasljeđe. Člankom 167. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije zahtijeva se od Unije da u svojem djelovanju vodi računa o kulturnim aspektima.
- (3) Brzim tehnološkim razvojem nastavlja se mijenjati način stvaranja, proizvodnje, distribucije i iskorištavanja djela i drugih predmeta zaštite. Javlja se novi poslovni modeli i novi dionici. Relevantno zakonodavstvo treba biti prilagođeno promjenama u budućnosti kako se ne bi ograničio tehnološki razvoj. Ciljevi i načela utvrđeni u okviru Unije o autorskom pravu i dalje su čvrsti. Međutim, još uvijek postoji pravna nesigurnost, za nositelje prava i za korisnike, u pogledu određenih korištenja djela i drugih predmeta zaštite u digitalnom okruženju, uključujući prekogranična korištenja. Kako je navedeno u komunikaciji Komisije od 9. prosinca 2015. pod nazivom „Ususret modernom europskom okviru za autorsko pravo”, u određenim područjima potrebno je prilagoditi i dopuniti postojeći okvir Unije o autorskom pravu, zadržavajući pritom visoku razinu zaštite autorskog prava i srodnih prava. Ovom Direktivom predviđaju se pravila za prilagodbu određenih iznimaka i ograničenja autorskog prava i srodnih prava digitalnim i prekograničnim okruženjima te mjere za olakšavanje određenih praksi licenciranja, posebno, ali ne samo u pogledu širenja djela i drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu i internetske dostupnosti audiovizualnih djela na platformama za video na zahtjev s ciljem osiguranja šireg pristupa sadržaju. Ona sadržava i pravila kojima se olakšava korištenje sadržaja u javnoj domeni. Kako bi se

⁽¹⁾ SL C 125, 21.4.2017., str. 27.

⁽²⁾ SL C 207, 30.6.2017., str. 80.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 26. ožujka 2019. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 15. travnja 2019.

ostvarilo pravedno tržište za autorsko pravo koje dobro funkcionira, trebalo bi uspostaviti i pravila o pravima u pogledu publikacija, o tome kako pružatelji internetskih usluga pohranjivanja i davanja pristupa sadržajima koje su učitali korisnici mogu koristiti djela ili druge predmete zaštite, o transparentnosti ugovora autorâ i izvođača, o naknadama autorâ i izvođača, kao i o mehanizmu za opoziv prava koja su prenijeli autori i izviđači na isključivoj osnovi.

- (4) Ova Direktiva temelji se na pravilima utvrđenima u direktivama koje su trenutačno na snazi u tom području i dopunjuje ih, a to su posebno direktive 96/9/EZ ⁽⁴⁾, 2000/31/EZ ⁽⁵⁾, 2001/29/EZ ⁽⁶⁾, 2006/115/EZ ⁽⁷⁾, 2009/24/EZ ⁽⁸⁾, 2012/28/EU ⁽⁹⁾ i 2014/26/EU ⁽¹⁰⁾ Europskog parlamenta i Vijeća.
- (5) U područjima istraživanja, inovacija, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine, digitalnim tehnologijama omogućuju se nove vrste korištenja koje nisu jasno obuhvaćene postojećim pravilima Unije o iznimkama i ograničenjima. Nadalje, neobvezna priroda iznimaka i ograničenja predviđenih u direktivama 96/9/EZ, 2001/29/EZ i 2009/24/EZ u tim područjima mogla bi negativno utjecati na funkcioniranje unutarnjeg tržišta. To je posebno relevantno u pogledu prekograničnih korištenja koja postaju sve važnija u digitalnom okruženju. Stoga bi u svjetlu tih novih korištenja trebalo ponovno ispitati postojeće iznimke i ograničenja u pravu Unije koji su relevantni za znanstveno istraživanje, inovacije, nastavu i očuvanje kulturne baštine. Trebalo bi uvesti obvezne iznimke ili ograničenja za korištenja tehnologija rudarenja teksta i podataka, za davanje primjera u nastavi u digitalnom okruženju i za očuvanje kulturne baštine. Postojeće iznimke i ograničenja u pravu Unije trebale bi se i dalje primjenjivati, uključujući na rudarenje teksta i podataka, obrazovanje i aktivnosti očuvanja, sve dok se njima ne ograničava područje primjene obveznih iznimki ili ograničenja predviđenih ovom Direktivom, koje države članice trebaju provesti u svojem nacionalnom pravu. Trebalo bi stoga izmijeniti direktive 96/9/EZ i 2001/29/EZ.
- (6) Iznimkama i ograničenjima predviđenima ovom Direktivom nastoji se ostvariti pravedna ravnoteža između prava i interesa autora i drugih nositelja prava, s jedne strane, i korisnika, s druge strane. One se mogu primjenjivati samo u određenim posebnim slučajevima koji nisu u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugih predmeta zaštite i kojima se nerazumno ne dovode u pitanje zakoniti interesi nositelja prava.
- (7) Zaštita tehničkih mjera utvrđena Direktivom 2001/29/EZ i dalje je od ključne važnosti za osiguravanje zaštite i učinkovitog ostvarivanja prava dodijeljenih autorima i drugim nositeljima prava na temelju prava Unije. Takvu bi zaštitu trebalo zadržati osiguravajući da se korištenjem tehničkih mjera ne sprečava uživanje iznimki i ograničenja predviđenih ovom Direktivom. Nositelji prava trebali bi imati mogućnost to osigurati dobrovoljnim mjerama. Oni bi trebali i dalje moći slobodno odabrati odgovarajuće sredstvo kojim će korisnicima iznimaka i ograničenja predviđenih ovom Direktivom omogućiti da ih mogu iskoristiti. Ako nema dobrovoljnih mjera, države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere u skladu s člankom 6. stavkom 4. prvim podstavkom Direktive 2001/29/EZ, između ostalog i ako su djela i drugi predmeti zaštite dostupni u okviru usluga na zahtjev.
- (8) Novim tehnologijama omogućuje se automatizirana računalna analiza informacija u digitalnom obliku, kao što su tekst, zvukovi, slike ili podaci, koji se općenito nazivaju rudarenje teksta i podataka. Rudarenjem teksta i podataka omogućuje se obrada velikih količina informacija radi stjecanja novog znanja i otkrivanja novih trendova. Iako su tehnologije rudarenja teksta i podataka raširene u digitalnom gospodarstvu, opće je prihvaćeno da od rudarenja teksta i podataka posebno može imati koristi istraživačka zajednica i da se time podupiru inovacije. Takve tehnologije doprinose sveučilištima i drugim istraživačkim organizacijama, kao i institucijama kulturne baštine, jer bi oni također mogli provoditi istraživanja u okviru svojih glavnih aktivnosti. Međutim, takve

⁽⁴⁾ Direktiva 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka (SL L 77, 27.3.1996., str. 20.).

⁽⁵⁾ Direktiva 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL L 178, 17.7.2000., str. 1.).

⁽⁶⁾ Direktiva 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, 22.6.2001., str. 10.).

⁽⁷⁾ Direktiva 2006/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenim autorskom pravu srodnim pravima u području intelektualnog vlasništva (SL L 376, 27.12.2006., str. 28.).

⁽⁸⁾ Direktiva 2009/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o pravnoj zaštiti računalnih programa (SL L 111, 5.5.2009., str. 16.).

⁽⁹⁾ Direktiva 2012/28/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o određenim dozvoljenim korištenjima djela siročadi (SL L 299, 27.10.2012., str. 5.).

⁽¹⁰⁾ Direktiva 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu (SL L 84, 20.3.2014., str. 72.).

organizacije i institucije u Uniji suočavaju se s pravnom nesigurnošću u pogledu mjere do koje mogu obavljati rudarenje teksta i podataka sadržaja. U određenim slučajevima rudarenje teksta i podataka može uključivati radnje zaštićene autorskim pravom, pravom *sui generis* u pogledu baze podataka, ili jednim i drugim, posebno reproduciranje djela ili drugih predmeta zaštite, izvlačenje sadržaja iz baze podataka, ili jedno i drugo, koje se primjerice događa prilikom normalizacije podataka tijekom rudarenja teksta i podataka. Ako se ne primjenjuje iznimka ili ograničenje, nositelji prava dužni su dati odobrenje za poduzimanje takvih radnji.

- (9) Rudarenje teksta i podataka može se obavljati i u pogledu samih činjenica ili podataka koji nisu zaštićeni autorskim pravom i u takvim slučajevima zakonodavstvom o autorskom pravu ne zahtijeva se odobrenje. Mogući su i slučajevi rudarenja teksta i podataka koji ne uključuju radnje reproduciranja ili u kojima su reproduciranja obuhvaćena obveznom iznimkom za privremene radnje reproduciranja predviđenom člankom 5. stavkom 1. Direktive 2001/29/EZ koja bi se trebala nastaviti primjenjivati na tehnologije rudarenja teksta i podataka koje ne uključuju umnožavanje koje premašuje opseg te iznimke.
- (10) Pravom Unije predviđene su određene iznimke i ograničenja kojima su obuhvaćena korištenja u svrhe znanstvenog istraživanja koje se mogu primjenjivati na radnje rudarenja teksta i podataka. Međutim, te su iznimke i ograničenja neobvezni i nisu potpuno prilagođeni za korištenje tehnologija u znanstvenom istraživanju. Štoviše, ako istraživači mogu zakonito pristupiti sadržaju, na primjer na temelju pretplata na publikacije ili licencija za otvoreni pristup, uvjeti licencija mogli bi isključivati rudarenje teksta i podataka. Budući da se istraživanja sve više provode uz pomoć digitalne tehnologije, postoji opasnost da će se ugroziti konkurentni položaj Unije ako se ne poduzmu koraci za uklanjanje pravne nesigurnosti u pogledu rudarenja teksta i podataka.
- (11) Pravnu nesigurnost u pogledu rudarenja teksta i podataka trebalo bi ukloniti predviđanjem obvezne iznimke za sveučilišta i druge istraživačke organizacije, kao i za institucije kulturne baštine, u pogledu isključivog prava reproduciranja i prava na sprečavanje izvlačenja iz baze podataka. U skladu s postojećom istraživačkom politikom Unije, kojom se potiče sveučilišta i istraživačke institute da surađuju s privatnim sektorom, i istraživačke organizacije trebale bi imati pravo koristiti se takvom iznimkom kada se njihove istraživačke aktivnosti odvijaju u okviru javno-privatnih partnerstava. Iako bi istraživačke organizacije i institucije kulturne baštine trebale i dalje biti korisnici te iznimke, trebale bi se moći osloniti i na svoje privatne partnere za izvođenje rudarenja teksta i podataka, među ostalim korištenjem svojih tehnoloških alata.
- (12) Istraživačke organizacije u Uniji obuhvaćaju različite subjekte čiji je glavni cilj obavljati znanstveno istraživanje ili to činiti zajedno s pružanjem obrazovnih usluga. Trebalo bi smatrati da pojam „znanstveno istraživanje” u smislu ove Direktive obuhvaća i prirodne i društvene znanosti. Zbog različitosti takvih tijela važno je imati zajedničko shvaćanje istraživačkih organizacija. Njima bi, primjerice, trebali biti obuhvaćeni, uz sveučilišta ili druge ustanove visokog obrazovanja i njihove knjižnice, i subjekti kao što su istraživački instituti i bolnice koje provode istraživanja. Unatoč različitim pravnim oblicima i strukturama, istraživačke organizacije u državama članicama u načelu imaju zajedničko to da djeluju na neprofitnoj osnovi ili u kontekstu misije javnog interesa koju je priznala država. Takva misija javnog interesa mogla bi se, na primjer, odražavati u javnom financiranju ili odredbama u nacionalnim zakonima ili javnim ugovorima. S druge strane, za potrebe ove Direktive istraživačkim organizacijama ne bi se trebale smatrati organizacije nad kojima poduzeća imaju odlučujući utjecaj koji omogućuje takvim poduzećima da vrše kontrolu zbog strukturnih situacija, kao što je njihovo svojstvo dioničara ili člana, a zbog čega bi moglo doći do povlaštenog pristupa rezultatima istraživanja.
- (13) Trebalo bi smatrati da institucije kulturne baštine obuhvaćaju javno dostupne knjižnice i muzeje bez obzira na vrstu djela ili drugih predmeta zaštite koje drže u svojim stalnim zbirkama, kao i arhive i institucije za očuvanje filmske i audio baštine. Trebalo bi smatrati da te institucije uključuju, među ostalim, i nacionalne knjižnice i nacionalne arhive te, ako je riječ o njihovim arhivima i javno dostupnim knjižnicama, obrazovne ustanove, istraživačke organizacije i javne organizacije za radiodifuziju.

- (14) Istraživačke organizacije i institucije kulturne baštine, uključujući osobe povezane s njima, trebale bi biti obuhvaćene iznimkom za rudarenje teksta i podataka u pogledu sadržaja kojem imaju zakonit pristup. Trebalo bi smatrati da zakonit pristup obuhvaća pristup sadržaju koji se temelji na politici otvorenog pristupa ili ugovornim aranžmanima između nositelja prava i istraživačkih organizacija ili institucija kulturne baštine, kao što su pretplate, ili na drugim zakonitim sredstvima. Primjerice, u slučajevima pretplata istraživačkih organizacija ili institucija kulturne baštine, trebalo bi smatrati da osobe povezane s tim njima i obuhvaćene tim pretplatama imaju zakonit pristup. Zakonitim pristupom trebao bi biti obuhvaćen i sadržaj koji je besplatno dostupan na internetu.
- (15) Istraživačke organizacije i institucije kulturne baštine mogle bi u određenim slučajevima, na primjer radi naknadne provjere rezultata znanstvenog istraživanja, imati potrebu da zadrže kopije izrađene na temelju iznimke u svrhu provođenja rudarenja teksta i podataka. U takvim bi slučajevima te kopije trebalo pohraniti u sigurnom okruženju. Države članice trebale bi moći slobodno odlučiti, na nacionalnoj razini i nakon rasprave s relevantnim dionicima, o daljnjim specifičnim aranžmanima za zadržavanje kopija, uključujući mogućnost imenovanja pouzdanih tijela u svrhu pohrane tih kopija. Kako se primjena iznimke ne bi neopravdano ograničila, takvi bi aranžmani trebali biti razmjerni i ograničeni na ono što je potrebno za sigurno zadržavanje kopija te za sprečavanje njihova neovlaštenog korištenja. Korištenja u svrhu znanstvenog istraživanja koje nije rudarenje teksta i podataka, kao što su znanstvene stručne revizije i zajedničko istraživanje, trebala bi i dalje, ako je primjenjivo, biti obuhvaćena iznimkom ili ograničenjem iz članka 5. stavka 3. točke (a) Direktive 2001/29/EZ.
- (16) Zbog potencijalno velikog broja zahtjeva za pristup njihovim djelima ili drugim predmetima zaštite i za preuzimanje njihovih djela ili drugih predmeta zaštite, nositeljima prava trebalo bi biti dopušteno primjenjivati mjere ako postoji rizik da bi se mogla ugroziti sigurnost ili cjelovitost njihovih sustava ili baza podataka. Takve bi se mjere, primjerice, mogle koristiti kako bi se osiguralo da njihovim podacima mogu pristupiti samo osobe koje imaju zakonit pristup, uključujući provjerom IP adrese ili postupkom autentifikacije korisnika. Te bi mjere trebale ostati razmjerne uključenim rizicima i ne bi trebale prelaziti ono što je nužno za ostvarivanje cilja osiguravanja sigurnosti i cjelovitosti sustava i njima se ne bi trebala ugrožavati učinkovita primjena iznimke.
- (17) S obzirom na prirodu i opseg iznimke, koja je ograničena na subjekte koji provode znanstveno istraživanje, svaka bi potencijalna šteta nanесena nositeljima prava tom iznimkom bila minimalna. Stoga države članice ne bi trebale predvidjeti naknadu za nositelje prava zbog korištenja u skladu s iznimkama za rudarenje teksta i podataka uvedenima ovom Direktivom.
- (18) Uz njihov značaj u kontekstu znanstvenog istraživanja, i privatni i javni subjekti uvelike koriste tehnike rudarenja teksta i podataka u svrhu analiziranja velikih količina podataka u različitim područjima života i u različite svrhe, među ostalim za državne službe, složene poslovne odluke i razvoj novih aplikacija ili tehnologija. Nositelji prava i dalje bi trebali moći licencirati korištenje svojih djela i drugih predmeta zaštite koji nisu obuhvaćeni područjem primjene obvezne iznimke predviđene ovom Direktivom za rudarenje teksta i podataka u svrhu znanstvenog istraživanja i postojećih iznimaka i ograničenja predviđenih Direktivom 2001/29/EZ. Istodobno bi trebalo u obzir uzeti činjenicu da bi se korisnici rudarenja teksta i podataka mogli suočiti s pravnom nesigurnošću u pogledu toga mogu li se reproduciranja ili izvlačenja u svrhu rudarenja teksta i podataka obavljati na djelima ili drugim predmetima zaštite kojima su zakonito pristupili, posebno kada je riječ o reproduciranjima ili izvlačenjima u svrhu tehnološkog postupka koja ne ispunjavaju sve uvjete postojeće iznimke za privremene radnje reproduciranja predviđene člankom 5. stavkom 1. Direktive 2001/29/EZ. Kako bi se u takvim slučajevima osigurala veća pravna sigurnost i potaknule inovacije i u privatnom sektoru, ovom bi Direktivom pod određenim uvjetima trebalo predvidjeti iznimku ili ograničenje u pogledu reproduciranja i izvlačenja iz djela ili drugih predmeta zaštite u svrhu rudarenja teksta i podataka te bi se trebalo omogućiti da se izrađene kopije zadrže onoliko dugo koliko je to potrebno za te potrebe rudarenja teksta i podataka.

Ta bi se iznimka ili ograničenje trebali primjenjivati samo ako korisnik zakonito pristupa djelu ili drugom predmetu zaštite, uključujući i kada su to djelo ili sadržaj stavljeni na raspolaganje javnosti na internetu, i ako nositelji prava nisu na odgovarajući način pridržali prava na reproduciranja i izvlačenja u svrhu rudarenja teksta i podataka. Kada je riječ o sadržaju koji je stavljen na raspolaganje javnosti na internetu, trebalo bi smatrati da je jedino primjereno pridržati ta prava na strojno čitljiv način, uključujući metapodatke i opće uvjete koji se odnose na internetske stranice ili uslugu. Pridržavanje prava u svrhu rudarenja teksta i podataka ne bi trebalo utjecati na

druga korištenja. U ostalim slučajevima može biti primjereno pridržati prava drugim sredstvima, kao što su ugovorni aranžmani ili jednostrana izjava. Nositelji prava trebali bi moći primijeniti mjere kojima će se osigurati da se njihova pridržavanja prava u tom pogledu poštuju. Tom se iznimkom ili ograničenjem ne bi smjelo utjecati na obveznu iznimku za rudarenje teksta i podataka u svrhu znanstvenog istraživanja predviđenu ovom Direktivom, ni na postojeću iznimku za privremene radnje reproduciranja predviđenu u članku 5. stavku 1. Direktive 2001/29/EZ.

- (19) Člankom 5. stavkom 3. točkom (a) Direktive 2001/29/EZ dopušta se državama članicama da predvide iznimku ili ograničenje u pogledu prava reproduciranja, priopćavanja javnosti i stavljanja na raspolaganje javnosti djela ili drugih predmeta zaštite tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu, isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi. Uz to, člankom 6. stavkom 2. točkom (b) i člankom 9. točkom (b) Direktive 96/9/EZ dopušta se korištenje baze podataka i izvlačenje znatnog dijela njezina sadržaja za potrebe davanja primjera u nastavi. Nije jasan opseg tih iznimaka ili ograničenja u pogledu primjene na digitalna korištenja. Osim toga, nije dovoljno jasno bi li se te iznimke i ograničenja primjenjivali u slučaju internetske nastave i na daljinu. Štoviše, postojećim pravnim okvirom ne predviđa se prekogranični učinak. Ta situacija mogla bi ugroziti razvoj digitalno potpomognutih nastavnih aktivnosti i učenja na daljinu. Prema tome, potrebno je uvođenje nove obvezne iznimke ili ograničenja kako bi se osiguralo da obrazovne ustanove uživaju potpunu pravnu sigurnost pri korištenju djela ili drugih predmeta zaštite u digitalnoj nastavi, uključujući na internetu i preko granica.
- (20) Iako se programi za učenje na daljinu i prekogranično obrazovanje većinom razvijaju na razini visokog obrazovanja, digitalni alati i resursi sve se više koriste na svim obrazovnim razinama, posebno za poboljšanje i obogaćivanje iskustva učenja. Iznimka ili ograničenje predviđeni u ovoj Direktivi trebali bi se stoga primjenjivati na sve obrazovne ustanove koje priznaje država članica, uključujući u onima koje se bave osnovnim, srednjim, strukovnim i visokim obrazovanjem. Trebali bi se primjenjivati samo u mjeri u kojoj je korištenje opravdano nekomercijalnom svrhom pojedine nastavne aktivnosti. Organizacijska struktura i sredstva za financiranje obrazovne ustanove ne bi trebali biti odlučujući čimbenici za utvrđivanje je li aktivnost nekomercijalne prirode.
- (21) Trebalo bi smatrati da su iznimkom ili ograničenjem predviđenima ovom Direktivom isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi obuhvaćena digitalna korištenja djela ili drugih predmeta zaštite za podupiranje, obogaćivanje ili nadopunjavanje nastave, uključujući nastavne aktivnosti. Distribucija softvera odobrenih u okviru te iznimke ili ograničenja trebala bi biti ograničena na digitalni prijenos softvera. U većini bi slučajeva pojam davanja primjera stoga podrazumijevao korištenje samo dijelovima ili isječcima iz djela, koje ne bi trebalo zamijeniti kupnju materijala ponajprije namijenjenih tržištima obrazovanja. Prilikom provedbe iznimke ili ograničenja države članice trebale bi i dalje moći slobodno odrediti, za različite vrste djela ili drugih predmeta zaštite te na uravnotežen način, udio djela ili drugog predmeta zaštite koji se može koristiti isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi. Trebalo bi smatrati da su korištenjem dopuštenim u okviru iznimke ili ograničenja obuhvaćene posebne potrebe za pristupom osoba s invaliditetom u kontekstu davanja primjera u nastavi.
- (22) Djela ili drugi predmeti zaštite obuhvaćeni iznimkom ili ograničenjem predviđenima ovom Direktivom isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi trebali bi se koristiti samo u kontekstu aktivnosti poučavanja i učenja koje se odvijaju u okviru nadležnosti obrazovnih ustanova, uključujući za vrijeme ispita ili nastavnih aktivnosti koji se odvijaju izvan prostorija obrazovnih ustanova, primjerice u muzeju, knjižnici ili drugoj instituciji kulturne baštine, te bi to korištenje trebalo biti ograničeno na ono što je potrebno u svrhu obavljanja takvih aktivnosti. Iznimkom ili ograničenjem trebala bi biti obuhvaćena korištenja djela ili drugih predmeta zaštite u učionici ili na drugim mjestima s pomoću digitalnih sredstava, na primjer s pomoću elektroničkih bijelih ploča ili digitalnih uređaja koji mogu biti spojeni na internet, kao i korištenja na daljinu u sigurnom elektroničkom okruženju, primjerice u kontekstu tečajeva na internetu ili internetskog pristupa nastavnom materijalu koji nadopunjuje određeni tečaj. Trebalo bi smatrati da sigurno elektroničko okruženje znači digitalno okruženje za poučavanje i učenje kojem je pristup ograničen na nastavno osoblje obrazovne ustanove i na učenike ili studente upisane u studijski program, osobito odgovarajućim postupcima autentifikacije koji uključuju i autentifikaciju na temelju lozinke.

- (23) S ciljem olakšavanja korištenja djela i drugih predmeta zaštite u obrazovne svrhe u nizu država članica uspostavljeni su različiti aranžmani utemeljeni na provedbi iznimke ili ograničenja predviđenih u Direktivi 2001/29/EZ ili na ugovorima o licenciranju kojima su obuhvaćena daljnja korištenja. Takvi su aranžmani obično razvijeni uzimajući u obzir potrebe obrazovnih ustanova i različite razine obrazovanja. Iako je nužno uskladiti opseg nove obvezne iznimke ili ograničenja u pogledu digitalnih korištenja i prekograničnih nastavnih aktivnosti, aranžmani za provedbu mogu se razlikovati među državama članicama ako se njima ne ugrožava učinkovita primjena iznimke ili ograničenja ili prekogranična korištenja. Države članice trebale bi primjerice i dalje moći slobodno zahtijevati da se korištenjem djela ili drugih predmeta zaštite poštuju moralna prava autora i izvođača. Time bi se državama članicama trebala omogućiti nadogradnja na temelju postojećih aranžmana uspostavljenih na nacionalnoj razini. Države članice posebno bi mogle odlučiti da će primjena iznimke ili ograničenja ovisiti, u potpunosti ili djelomično, o dostupnosti prikladnih licencija kojima su obuhvaćene barem jednaka korištenja kao ona dopuštena u okviru iznimke ili ograničenja. Države članice trebale bi osigurati da, u slučaju kada licencije samo djelomično obuhvaćaju korištenja dopuštena u okviru iznimke ili ograničenja, sva druga korištenja i dalje podliježu iznimki ili ograničenju.

Države članice mogle bi se, na primjer, koristiti tim mehanizmom kako bi dale prednost licencijama za materijale koji su u prvom redu namijenjeni za obrazovno tržište ili licencijama za notne zapise. Kako bi se izbjeglo da se uvjetovanjem primjene iznimke dostupnošću licencija uzrokuje pravna nesigurnost ili administrativno opterećenje za obrazovne ustanove, države članice koje prihvataju taj pristup trebale bi poduzeti konkretne mjere kako bi osigurale da su sustavi licenciranja kojima se dopušta digitalno korištenje djela ili drugih predmeta zaštite u svrhu davanja primjera u nastavi lako dostupni te da su obrazovne ustanove svjesne postojanja takvih sustava licenciranja. Takvi sustavi licenciranja trebali bi zadovoljiti potrebe obrazovnih ustanova. Mogli bi se razviti i informacijski alati za osiguravanje vidljivosti postojećih sustava licenciranja. Takvi bi sustavi, primjerice, mogli biti utemeljeni na kolektivnom licenciranju ili na proširenom kolektivnom licenciranju kako bi se izbjeglo da obrazovne ustanove moraju pregovarati pojedinačno s nositeljima prava. Kako bi se zajamčila pravna sigurnost, države članice trebale bi utvrditi uvjete pod kojima obrazovna ustanova može koristiti zaštićena djela ili druge predmete zaštite u okviru te iznimke te kada treba djelovati u okviru sustava licenciranja.

- (24) Države članice trebale bi i dalje moći slobodno predvidjeti pravičnu naknadu za nositelje prava za digitalno korištenje njihovih djela ili drugih predmeta zaštite u skladu s iznimkom ili ograničenjem predviđenima ovom Direktivom za davanje primjera u nastavi. Pri određivanju visine pravične naknade trebalo bi, između ostalog, na odgovarajući način uzeti u obzir obrazovne ciljeve države članice i štetu nanесenu nositeljima prava. Države članice koje odluče predvidjeti pravičnu naknadu trebale bi poticati primjenu sustava koji ne stvaraju administrativno opterećenje obrazovnim ustanovama.
- (25) Institucije kulturne baštine čuvaju svoje zbirke za buduće generacije. Za očuvanje djela ili drugog predmeta zaštite iz zbirke institucije kulturne baštine možda će ga biti potrebno reproducirati, za što će trebati odobrenje relevantnih nositelja prava. Digitalne tehnologije nude nove načine očuvanja baštine sadržane u tim zbirkama te stvaraju nove izazove. S obzirom na te nove izazove, nužno je prilagoditi postojeći pravni okvir predviđanjem obvezne iznimke od prava reproduciranja kako bi se omogućile radnje očuvanja u tim institucijama.
- (26) Postojanjem različitih pristupa u državama članicama u pogledu radnji reproduciranja radi očuvanja koje obavljaju institucije kulturne baštine tim se institucijama otežava prekogranična suradnja, razmjena sredstava za očuvanje i uspostava prekograničnih mreža za očuvanje na unutarnjem tržištu, što dovodi do neučinkovitog korištenja resursa. To može negativno utjecati na očuvanje kulturne baštine.
- (27) Stoga bi države članice trebale biti dužne predvidjeti iznimku kako bi se institucijama kulturne baštine dopustilo da u svrhe očuvanja reproduciraju djela i druge predmete zaštite koji se trajno nalaze u njihovim zbirkama, na primjer kako bi riješile problem tehnološke zastarjelosti ili propadanja izvornih potpornih elemenata ili kako bi osigurale takva djela i druge predmete zaštite. Takvom iznimkom trebalo bi se omogućiti umnožavanje odgovarajućim alatom, sredstvom ili tehnologijom za očuvanje, u bilo kojem formatu ili mediju, do potrebnog broja, u bilo kojem trenutku vijeka trajanja djela ili drugih predmeta zaštite i u mjeri u kojoj je to potrebno u svrhe

očuvanja. Radnje reproduciranja koje provode institucije kulturne baštine u svrhe koje ne uključuju očuvanje djela i drugih predmeta zaštite koji se nalaze u njihovim stalnim zbirka trebale bi i dalje podlijegati odobrenju nositelja prava, osim ako su dopuštene drugim iznimkama ili ograničenjima predviđenima pravom Unije.

- (28) Institucije kulturne baštine ne raspolažu nužno tehničkim sredstvima ili stručnim znanjem za poduzimanje radnji potrebnih kako bi same očuvale svoje zbirke, posebno u digitalnom okruženju, te bi stoga u tu svrhu mogle zatražiti pomoć drugih kulturnih institucija i trećih strana. Na temelju te iznimke u svrhe očuvanja predviđene ovom Direktivom, institucijama kulturne baštine trebalo bi omogućiti da se za izradu kopija oslone na treće strane koje bi djelovale u njihovo ime i pod njihovom odgovornošću, uključujući treće strane iz drugih država članica.
- (29) Za potrebe ove Direktive, za djela i druge predmete zaštite trebalo bi se smatrati da su trajno dio zbirke institucije kulturne baštine kada su kopije tih djela ili drugih predmeta zaštite u vlasništvu te ustanove ili ih ona trajno drži, na primjer kao rezultat prijenosa vlasništva ili ugovora o licenciranju, obveza u pogledu pravnog depozita ili dogovora o trajnoj posudbi.
- (30) Institucije kulturne baštine trebale bi imati korist od jasnog okvira za digitalizaciju i širenje, među ostalim preko granica, djela ili drugih predmeta zaštite koji se za potrebe ove Direktive smatraju nedostupnima na tržištu. Međutim, zbog posebnih značajki zbirki djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu, zajedno s količinom djela i drugih predmeta zaštite koji sudjeluju u projektima masovne digitalizacije, može biti vrlo teško dobiti prethodno odobrenje pojedinačnih nositelja prava. To može biti posljedica, na primjer, starosti djela ili drugih predmeta zaštite, njihove ograničene tržišne vrijednosti ili činjenice da nikada nisu bila namijenjena za komercijalno korištenje ili se nisu iskorištavala u komercijalne svrhe. Stoga je nužno osigurati mjere kojima će se olakšati određena korištenja djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu koji su dio stalnih zbirki institucija kulturne baštine.
- (31) U svim državama članicama trebali bi postojati pravni mehanizmi s pomoću kojih bi se licencije koje relevantne i dovoljno reprezentativne organizacije za kolektivno ostvarivanje prava izdaju institucijama kulturne baštine, za određena korištenja djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu, mogle primjenjivati i na prava onih nositelja prava koji u tom pogledu nisu ovlastili reprezentativnu organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava. Te licencije trebale bi moći, na temelju ove Direktive, obuhvaćati sve države članice.
- (32) Odredbe o kolektivnom licenciranju djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu uvedene ovom Direktivom ne moraju nužno dati rješenje za sve slučajeve u kojima se institucije kulturne baštine susreću s poteškoćama pri dobivanju svih potrebnih odobrenja od nositelja prava za korištenje takvih djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu. To bi mogao biti slučaj, primjerice, kada ne postoji praksa kolektivnog ostvarivanja prava za određenu vrstu djela ili drugih predmeta zaštite ili kada relevantna organizacija za kolektivno ostvarivanje prava nije dovoljno reprezentativna za određenu kategoriju nositelja prava i s njom povezanih prava. U takvim bi pojedinačnim slučajevima trebalo omogućiti institucijama kulturne baštine da djela ili druge predmete zaštite nedostupne na tržištu iz svoje trajne zbirke stave na raspolaganje na internetu u svim državama članicama u okviru usklađene iznimke ili ograničenja u pogledu autorskog prava i srodnih prava. Važno je da se ta korištenja u okviru te iznimke ili ograničenja koriste samo ako su ispunjeni određeni uvjeti, posebno u pogledu dostupnosti rješenja za licenciranje. Nepostojanje sporazuma o uvjetima licenciranja ne bi se smjelo tumačiti kao nedostatak dostupnosti rješenja koja se temelje na licenciranju.
- (33) Unutar okvira predviđenog ovom Direktivom, države članice trebale bi imati fleksibilnost pri odabiru posebne vrste mehanizma za licenciranje, kao što su prošireno kolektivno licenciranje ili pretpostavke zastupanja, koje mogu uspostaviti za slučajeve korištenja djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu od strane institucija kulturne baštine, u skladu sa svojim pravnim tradicijama, praksom ili okolnostima. Države članice također bi trebale imati fleksibilnost pri utvrđivanju zahtjeva za dovoljnu reprezentativnost organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, pod uvjetom da se to utvrđivanje temelji na znatnom broju nositelja prava u odgovarajućoj vrsti djela ili drugih predmeta zaštite koji su dali ovlast za licenciranje relevantne vrste korištenja.

Države članice trebale bi moći slobodno utvrditi konkretna pravila primjenjiva na slučajeve kada je više od jedne organizacije za kolektivno ostvarivanje prava reprezentativno za određena djela ili druge predmete zaštite, kojima se zahtijeva, primjerice, zajedničke licencije ili sporazum između relevantnih organizacija.

- (34) Za potrebe tih mehanizama licenciranja važno je da postoji čvrst sustav kolektivnog ostvarivanja prava koji dobro funkcionira. Direktivom 2014/26/EU predviđen je takav sustav te on uključuje posebno pravila o dobrom upravljanju, transparentnosti i izvješćivanju te redovitu, pozornu i točnu distribuciju i plaćanje dugovanih iznosa pojedinačnim nositeljima prava.
- (35) Odgovarajuće zaštitne mjere trebale bi biti dostupne svim nositeljima prava koji bi trebali imati mogućnosti isključiti primjenu mehanizama licenciranja i iznimke ili ograničenja uvedenih ovom Direktivom u pogledu korištenja djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu, u vezi sa svim svojim djelima ili drugim predmetima zaštite, u vezi sa svim licencijama ili korištenjima u okviru iznimke ili ograničenja, u vezi s određenim djelima ili drugim predmetima zaštite ili u vezi s određenim licencijama ili korištenjima u okviru iznimke ili ograničenja, bilo kada prije ili za vrijeme trajanja licencije ili prije ili za vrijeme korištenja u okviru iznimke ili ograničenja. Uvjeti koji uređuju te mehanizme licenciranja ne bi trebali utjecati na njihovu relevantnost u praksi za institucije kulturne baštine. Važno je da, kada nositelj prava isključi primjenu takvih mehanizama ili takve iznimke ili ograničenja u pogledu jednog ili više djela ili drugih predmeta zaštite, svako korištenje koje je u tijeku završi u razumnom roku, a u slučaju da se obavlja u okviru kolektivne licencije, važno je da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja je na temelju njih obaviještena prestane izdavati licencije za dotična korištenja. Takvo isključenje od strane nositelja prava ne bi trebalo utjecati na njihov zahtjev za primanje naknade povezane sa stvarnim korištenjem djela ili drugih predmeta zaštite u okviru licencije.
- (36) Ovom se Direktivom ne utječe na mogućnost država članica da odluče tko snosi pravnu odgovornost u pogledu usklađivanja licenciranja djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu i njihova korištenja s uvjetima utvrđenima u ovoj Direktivi te u pogledu usklađenosti dotičnih stranaka s uvjetima tih licencija.
- (37) S obzirom na raznolikost djela i drugih predmeta zaštite u zbirkama institucija kulturne baštine, važno je da mehanizmi licenciranja i iznimka ili ograničenje predviđeni ovom Direktivom budu dostupni i da se mogu koristiti u praksi za različite vrste djela i drugih predmeta zaštite, uključujući fotografije, softvere, fonograme, audiovizualna djela i jedinstvena umjetnička djela, uključujući i ako nikada nisu bila dostupna na tržištu. Djela koja nikada nisu bila dostupna na tržištu mogu uključivati plakate, letke, rogovske novine ili amaterska audiovizualna djela, ali i neobjavljena djela ili druge predmete zaštite, ne dovodeći u pitanje druga primjenjiva pravna ograničenja, kao što su nacionalna pravila o moralnim pravima. Kada su djelo ili drugi predmet zaštite dostupni u bilo kojoj od svojih različitih verzija, kao što su naknadna izdanja pisanih djela i alternativne verzije kinematografskih djela, ili u bilo kojoj od svojih različitih manifestacija, kao što su digitalni i tiskani formati istog djela, to se djelo ili drugi predmet zaštite ne bi trebali smatrati nedostupnima na tržištu. S druge strane, komercijalna dostupnost prilagodbi, uključujući druge jezične verzije ili audiovizualne prilagodbe pisanog djela, ne bi trebala sprečavati to da se smatra da su djelo ili drugi predmet zaštite nedostupni na tržištu na određenom jeziku. Kako bi se odrazile posebnosti različitih vrsta djela i drugih predmeta zaštite u pogledu načina objave i distribucije te olakšala upotrebljivost tih mehanizama, možda će biti potrebno uspostaviti posebne zahtjeve i postupke za praktičnu primjenu tih mehanizama licenciranja, kao što je zahtjev da određeno razdoblje mora proći od prve dostupnosti djela na tržištu. Primjereno je da se države članice pri utvrđivanju takvih zahtjeva i postupaka savjetuju s nositeljima prava, institucijama kulturne baštine i organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava.
- (38) Prilikom određivanja toga jesu li djela ili drugi predmeti zaštite nedostupni na tržištu, trebalo bi uložiti razuman napor kako bi se ocijenila njihova dostupnost javnosti u okviru uobičajenih kanala trgovine, uzimajući u obzir značajke određenog djela ili drugog predmeta zaštite ili određenog skupa djela ili drugih predmeta zaštite. Države članice trebale bi moći slobodno odrediti raspodjelu odgovornosti za poduzimanje tog razumnog napora. Razumni napor ne bi trebao uključivati ponovljeno djelovanje tijekom vremena, ali bi ipak trebao uključivati uzimanje u obzir svih lako dostupnih dokaza o budućoj dostupnosti djela ili drugih predmeta zaštite u okviru uobičajenih kanala trgovine. Ocjenjivanje za pojedinačna djela trebalo bi se zahtijevati samo ako se to smatra razumnim s obzirom na dostupnost relevantnih informacija, vjerojatnost komercijalne dostupnosti i očekivane transakcijske troškove. Provjera dostupnosti djela ili drugog predmeta zaštite u uobičajenim okolnostima trebala

bi se odvijati u državi članici u kojoj institucija kulturne baštine ima sjedište, osim ako se prekogranična provjera smatra razumnom, primjerice u slučajevima kada postoji lako dostupna informacija o tome da je pisano djelo prvi put objavljeno na određenoj jezičnoj verziji u drugoj državi članici. U mnogim slučajevima status nedostupnosti na tržištu određenog skupa djela ili drugih predmeta zaštite mogao bi se utvrditi s pomoću razmjernog mehanizma, kao što je uzorkovanje. Ograničena dostupnost djela ili drugog predmeta zaštite, kao što je njegova dostupnost u antikvarijatima, ili teoretska mogućnost dobivanja licencije za djelo ili drugi predmet zaštite, ne bi se trebala smatrati dostupnošću javnosti u okviru uobičajenih kanala trgovine.

- (39) Zbog međunarodne kurtoazije mehanizam licenciranja i iznimka ili ograničenje predviđeni ovom Direktivom za digitalizaciju i širenje djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu ne bi se trebali primjenjivati na skupove djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu ako su dostupni dokazi na temelju kojih se može pretpostaviti da se uglavnom sastoje od djela ili drugih predmeta zaštite trećih zemalja, osim ako je dotična organizacija za kolektivno ostvarivanje prava dovoljno reprezentativna za tu treću zemlju, primjerice na temelju ugovora o zastupanju. Ta bi se ocjena mogla zasnivati na dokazima koji su dostupni nakon razumnog napora uloženog u utvrđivanje jesu li djela ili drugi predmeti zaštite nedostupni na tržištu, bez potrebe za traganjem za dodatnim dokazima. Pojedinačno ocjenjivanje podrijetla djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu trebalo bi biti potrebno samo u mjeri u kojoj je to potrebno i kako bi se uložio razumni napor za utvrđivanje njihove komercijalne dostupnosti.
- (40) Institucije kulturne baštine i organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, koje sklapaju ugovor, trebale bi i dalje moći slobodno dogovoriti teritorijalno područje primjene licencija, uključujući mogućnost obuhvaćanja svih država članica, pristojbe za licenciju i dopuštena korištenja. Korištenja obuhvaćena takvim licencijama ne bi trebala biti u svrhu ostvarivanja dobiti, uključujući kada kopije distribuira institucija kulturne baštine, kao na primjer u slučaju promotivnih materijala o izložbi. Istodobno, budući da digitalizacija zbirke institucija kulturne baštine može podrazumijevati znatna ulaganja, licencijama odobrenima u okviru mehanizma predviđenog u ovoj Direktivi institucijama kulturne baštine ne bi trebalo onemogućiti pokrivanje troškova licencije i troškova digitalizacije i širenja djela ili drugih predmeta zaštite obuhvaćenih licencijom.
- (41) Informacije o trenutačnom i budućem korištenju djela i drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu od strane institucija kulturne baštine na temelju ove Direktive i o aranžmanima koji su uspostavljeni kako bi svi nositelji prava mogli isključiti primjenu licencija ili iznimke ili ograničenja na svoja djela ili druge predmete zaštite, trebalo bi prema potrebi na odgovarajući način objavljivati prije i tijekom korištenja na temelju licencije ili na temelju iznimke, odnosno ograničenja. Takvo objavljivanje posebno je važno za prekogranično korištenje na unutarnjem tržištu. Stoga je primjereno predvidjeti stvaranje jedinstvenog javno dostupnog internetskog portala za Uniju kako bi se te informacije stavljale na raspolaganje javnosti tijekom razumnog roka prije korištenja. Takav bi portal nositeljima prava trebao olakšati isključivanje primjene licencija ili iznimke ili ograničenja na svoja djela ili druge predmete zaštite. U skladu s Uredbom (EU) br. 386/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾, Uredu Europske unije za intelektualno vlasništvo povjeravaju se određene zadaće i aktivnosti koje se financiraju njegovim vlastitim proračunskim sredstvima i čiji je cilj olakšavati i poduprijeti aktivnosti nacionalnih tijela, privatnog sektora i institucija Unije u suzbijanju i sprečavanju povreda prava intelektualnog vlasništva. Stoga je primjereno osloniti se na taj ured da uspostavi portal na kojem će te informacije biti dostupne i upravlja njime.

Uz stavljanje informacija na raspolaganje na portalu, možda će od slučaja do slučaja biti potrebno poduzeti daljnje odgovarajuće mjere informiranja kako bi se povećala razina osviještenosti dotičnih nositelja prava u tom pogledu, primjerice korištenjem dodatnih komunikacijskih kanala za komuniciranje sa širom javnosti. Nužnost, narav i geografski opseg dodatnih mjera informiranja trebali bi ovisiti o obilježjima relevantnih djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu, uvjetima licencija ili vrsti korištenja u okviru iznimke ili ograničenja te o postojećim praksama u državama članicama. Mjere informiranja trebale bi biti učinkovite bez potrebe za obavješćivanjem svakog nositelja prava pojedinačno.

⁽¹⁾ Uredba (EU) br. 386/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. travnja 2012. o povjeravanju Uredu za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni) zadaća u vezi s provedbom prava intelektualnog vlasništva, uključujući i okupljanje predstavnika javnog i privatnog sektora u okviru Europske promatračnice za povrede prava intelektualnog vlasništva (SL L 129, 16.5.2012., str. 1.).

- (42) Kako bi se osiguralo da mehanizmi licenciranja uspostavljeni ovom Direktivom za djela ili druge predmete zaštite nedostupne na tržištu budu relevantni i da ispravno funkcioniraju, da nositelji prava budu primjereno zaštićeni, da se informacije o licencijama objavljuju na odgovarajući način te da se pruži pravna sigurnost u pogledu reprezentativnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i u pogledu kategorizacije djela, države članice trebale bi poticati dijalog s dionicima u sektoru.
- (43) Mjerama predviđenima ovom Direktivom za olakšavanje kolektivnog licenciranja prava u pogledu djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu koji su dio stalnog postava institucija kulturne baštine ne bi se smjelo dovoditi u pitanje korištenje tih djela ili drugih predmeta zaštite u okviru iznimaka ili ograničenja predviđenih pravom Unije, ili u okviru drugih licencija s proširenim učinkom, ako te licencije nisu utemeljene na statusu nedostupnosti na tržištu obuhvaćenih djela ili drugih predmeta zaštite. Tim se mjerama ne bi smjelo dovoditi u pitanje ni nacionalne mehanizme za korištenje djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu koji se temelje na licencijama između organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i korisnika koji nisu institucije kulturne baštine.
- (44) Mehanizmi za kolektivno licenciranje s proširenim učinkom omogućuju organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava da u svojstvu tijela za kolektivno licenciranje ponudi licencije u ime nositelja prava neovisno o tome jesu li je oni za to ovlastili. Sustavi koji se temelje na mehanizmima, kao što su prošireno kolektivno licenciranje, zakonske ovlasti ili pretpostavke zastupanja, dobro su ustaljena praksa u nekoliko država članica te se mogu koristiti u različitim područjima. Funkcionalni okvir za autorsko pravo koji odgovara svim stranama iziskuje dostupnost razmjernih, pravnih mehanizama za licenciranje djela ili drugih predmeta zaštite. Stoga bi se države članice trebale moći osloniti na rješenja koja bi organizacijama za kolektivno ostvarenje prava omogućile da u skladu s Direktivom 2014/26/EU ponude licencije koje obuhvaćaju potencijalno velik broj djela ili drugih predmeta zaštite za određene vrste korištenja te da prihode koji proizlaze iz tih licencija raspodijele nositeljima prava.
- (45) S obzirom na prirodu nekih korištenja, zajedno s obično velikom količinom uključenih djela ili drugih predmeta zaštite, transakcijski trošak reguliranja pojedinačnih prava od svakog dotičnog nositelja prava je iznimno visok. Zbog toga se bez učinkovitih mehanizama za kolektivno licenciranje vjerojatno ne bi mogle izvršiti sve transakcije u dotičnim područjima koje su potrebne kako bi se omogućilo korištenje takvih djela ili drugih predmeta zaštite. Prošireno kolektivno licenciranje od strane organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i slični mehanizmi mogu omogućiti sklapanje sporazuma u područjima u kojima kolektivno licenciranje utemeljeno na odobrenju nositelja prava ne pruža iscrpno rješenje za obuhvaćanje svih korištenih djela ili drugih predmeta zaštite. Takvim se mehanizmima nadopunjuje kolektivno ostvarivanje prava na temelju pojedinačnog odobrenja nositelja prava tako što se korisnicima u određenim slučajevima pruža potpuna pravna sigurnost. Istodobno ti mehanizmi omogućuju nositeljima prava da imaju koristi od legitimnog korištenja svojih djela.
- (46) S obzirom na sve veću važnost mogućnosti da se u digitalnom dobu nude fleksibilni sustavi licenciranja i na sve veće korištenje takvih sustava, države članice trebale bi moći predvidjeti mehanizme licenciranja koji organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava omogućuju sklapanje licencija na dobrovoljnoj osnovi, bez obzira na to jesu li svi nositelji prava ovlastili dotičnu organizaciju da to učine. Države članice trebale bi imati mogućnost zadržati i uvesti takve mehanizme u skladu sa svojim nacionalnim tradicijama, praksama ili okolnostima, podložno zaštitnim mjerama predviđenima ovom Direktivom i u skladu s pravom Unije i međunarodnim obvezama Unije. Takvi bi mehanizmi trebali imati učinak samo na državnom području dotične države članice, osim ako je pravom Unije predviđeno drukčije. Države članice trebale bi imati fleksibilnost u odabiru pojedine vrste mehanizma koji omogućuje proširenje licencija za djela ili druge predmete zaštite na prava nositelja prava koji nisu ovlastili organizaciju koja sklapa sporazum, pod uvjetom da je takav mehanizam u skladu s pravom Unije, uključujući pravila o kolektivnom ostvarivanju prava predviđena Direktivom 2014/26/EU. Takvim bi se mehanizmom posebno trebalo osigurati da se članak 7. Direktive 2014/26/EU primjenjuje na nositelje prava koji nisu članovi organizacije koja sklapa sporazum. Takvi mehanizmi mogli bi uključivati prošireno kolektivno licenciranje, zakonske ovlasti i pretpostavke zastupanja. Odredbe ove Direktive koje se odnose na kolektivno licenciranje ne bi trebale utjecati na postojeću mogućnost država članica da primjenjuju obvezno kolektivno ostvarivanje prava ili druge kolektivne mehanizme licenciranja s proširenim učinkom, kao što je onaj iz članka 3. Direktive Vijeća 93/83/EEZ ⁽¹²⁾.

⁽¹²⁾ Direktiva Vijeća 93/83/EEZ od 27. rujna 1993. o koordinaciji određenih pravila s obzirom na autorsko pravo i srodna prava koja se odnose na satelitsko emitiranje i kablensko reemitiranje (SL L 248, 6.10.1993., str. 15.).

- (47) Važno je da se mehanizmi za kolektivno licenciranje s proširenim učinkom primjenjuju samo u dobro utvrđenim područjima korištenja, u kojima je dobivanje odobrenja od nositelja prava na pojedinačnoj osnovi obično zahtjevno i nepraktično do te mjere da nije vjerojatno dobivanje traženog licenciranja, odnosno transakcije koja uključuje licenciju koja obuhvaća sve dotične nositelje prava, zbog prirode korištenja ili vrsta dotičnih djela ili drugih predmeta zaštite. Takvi mehanizmi trebali bi se temeljiti na objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima u pogledu postupanja s nositeljima prava, uključujući nositelje prava koji nisu članovi organizacije za kolektivno ostvarivanje prava. Osobito, sama činjenica da dotični nositelji prava nisu državljani države članice korisnika koji traži licenciju ili u njoj nemaju boravište odnosno poslovni nastan ne bi sama po sebi trebala biti razlog da se reguliranje prava smatra toliko zahtjevnim i nepraktičnim da opravdava korištenje takvih mehanizama. Jednako je važno da licencirano korištenje ne utječe negativno na gospodarsku vrijednost relevantnih prava i da nositelje prava ne lišava znatne komercijalne koristi.
- (48) Države članice trebale bi osigurati postojanje odgovarajućih zaštitnih mjera za zaštitu legitimnih interesa nositelja prava koji nisu ovlastili organizaciju koja nudi licenciju i da se te zaštitne mjere primjenjuju na nediskriminirajući način. Osobito, kako bi se opravdao prošireni učinak mehanizama, takva bi organizacija, na temelju ovlaštenja nositelja prava, trebala biti dovoljno reprezentativna za sve vrste djela ili drugih predmeta zaštite i prava koja su predmet licencije. Države članice trebale bi utvrditi zahtjeve koje treba ispuniti da bi se te organizacije smatrale dovoljno reprezentativnima, uzimajući u obzir kategoriju prava kojom upravlja organizacija, sposobnost organizacije da stvarno upravlja pravima, kreativni sektor u kojem djeluje te obuhvaća li organizacija znatan broj nositelja prava u odgovarajućoj vrsti djela ili drugih predmeta zaštite koji su dali ovlast za licenciranje relevantne vrste korištenja, u skladu s Direktivom 2014/26/EU. Kako bi pružile pravnu sigurnost i osigurale da postoji povjerenje u mehanizme, države članice trebale bi moći odlučiti tko snosi pravnu odgovornost u pogledu korištenja koja su odobrena sporazumom o licenciji. Svim nositeljima prava čiji se radovi iskorištavaju na temelju licencije trebalo bi zajamčiti jednako postupanje, osobito u pogledu pristupa informacijama o licenciranju i raspodjeli naknade. Mjere informiranja trebale bi biti učinkovite tijekom cijelog trajanja licencije i ne bi trebale nametati nerazmjerno administrativno opterećenje korisnicima, organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava ili nositeljima prava, bez potrebe za obavješćivanjem svakog nositelja prava pojedinačno.

Kako bi se osiguralo da nositelji prava mogu lako ponovno preuzeti kontrolu nad svojim djelima i spriječiti svako korištenje svojih djela koje bi moglo biti štetno za njihove interese, ključno je nositeljima prava pružiti stvarnu mogućnost da isključe primjenu takvih mehanizama na svoja djela ili druge predmete zaštite za sva korištenja i djela ili druge predmete zaštite, ili za određena korištenja i djela ili druge predmete zaštite, uključujući prije sklapanja licencije i za vrijeme njezinog trajanja. U takvim bi slučajevima sva korištenja koja su u tijeku trebala okončati u razumnom roku. Takvo isključenje od strane nositelja prava ne bi trebalo utjecati na njihov zahtjev za primanje naknade povezane sa stvarnim korištenjem djela ili drugih predmeta zaštite u okviru licencije. Države članice također bi trebale moći odlučiti da su dodatne mjere primjerene za zaštitu nositelja prava. Takve dodatne mjere mogu uključivati, primjerice, poticanje razmjene informacija među organizacijama za kolektivno ostvarenje prava i drugim zainteresiranim stranama širom Unije kako bi se podigla razina osviještenosti o takvim mehanizmima i o mogućnosti nositelja prava da iz tih mehanizama isključe svoja djela ili druge predmete zaštite.

- (49) Države članice trebale bi osigurati da se svrha i opseg svake licencije odobrene kao rezultat mehanizama za kolektivno licenciranje s proširenim učinkom, kao i moguća korištenja, uvijek pažljivo i jasno definiraju u pravu ili, ako je osnovno pravo opća odredba, u praksama licenciranja koje se primjenjuju na temelju takvih općih odredaba ili u izdanim licencijama. Mogućnost upravljanja licencijom u skladu s takvim mehanizmima također bi se trebala ograničiti na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava koje podliježu nacionalnom pravu kojim se provodi Direktiva 2014/26/EU.
- (50) S obzirom na različite tradicije i iskustva u pogledu mehanizama za kolektivno licenciranje s proširenim učinkom širom država članica i njihovu primjenjivost na nositelje prava neovisno o njihovom državljanstvu ili državi članici boravišta, važno je osigurati da postoji transparentnost i dijalog na razini Unije o praktičnom funkcioniranju takvih mehanizama, uključujući u pogledu učinkovitosti zaštitnih mjera za nositelje prava, upotrebljivosti takvih mehanizama, njihovog učinka na nositelje prava koji nisu članovi organizacije za kolektivno ostvarivanje prava ili na nositelje prava koji su državljani neke druge države članice ili koji u njoj imaju boravište, i učinka na prekogranično pružanje usluga, uključujući moguću potrebu za utvrđivanjem pravila o prekograničnom učinku tih mehanizama u okviru unutarnjeg tržišta. Kako bi se osigurala transparentnost, Komisija bi trebala redovito

objavljivati informacije o korištenju takvih mehanizama na temelju ove Direktive. Države članice koje su uvele takve mehanizme trebale bi stoga obavijestiti Komisiju o relevantnim nacionalnim odredbama i njihovoj primjeni u praksi, uključujući o opsegu i vrstama licenciranja koje je uvedeno na temelju općih odredaba, o opsegu licenciranja i uključenim organizacijama za kolektivno ostvarenje prava. O takvim informacijama trebalo bi raspraviti s državama članicama u kontaktnom odboru uspostavljenom člankom 12. stavkom 3. Direktive 2001/29/EZ. Komisija bi trebala objaviti izvješće o korištenju takvih mehanizama u Uniji i njihovu utjecaju na licenciranje i nositelje prava, o širenju kulturnog sadržaja i o prekograničnom pružanju usluga u području kolektivnog ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava te o utjecaju na tržišno natjecanje.

- (51) Usluge videa na zahtjev mogle bi imati odlučujuću ulogu u širenju audiovizualnih djela u Uniji. Međutim, dostupnost takvih djela, osobito europskih djela, u okviru usluga videa na zahtjev i dalje je ograničena. Ugovore o internetskom iskorištavanju takvih djela može biti teško sklopiti zbog pitanja povezanih s licenciranjem prava. Takva pitanja mogla bi se pojaviti, na primjer, kada nositelj prava za određeno područje ima slab ekonomski poticaj za iskorištavanje djela putem interneta i ne izdaje licencije ili zadržava prava na objavu na internetu, što može dovesti do toga da audiovizualna djela nisu dostupna u okviru usluga videa na zahtjev. Drugi problemi mogli bi biti povezani s mogućnostima iskorištavanja.
- (52) Kako bi se olakšalo licenciranje prava na audiovizualna djela u okviru usluga videa na zahtjev, od država članica trebalo bi zahtijevati da predvide mehanizam za pregovaranje kojim se omogućuje strankama koje su voljne sklopiti sporazum da se oslone na pomoć nepristranog tijela ili jednog ili više posrednika. U tu svrhu, države članice trebale bi moći osnovati novo tijelo ili se osloniti na postojeće koje ispunjava uvjete utvrđene ovom Direktivom. Države članice trebale bi moći imenovati jedno nadležno tijelo ili posrednika ili više njih. To bi se tijelo ili posrednici trebali sastati sa strankama i pomoći u pregovorima pružanjem stručnih, nepristranih i vanjskih savjeta. Ako su u pregovore uključene stranke iz različitih država članica i ako se te stranke odluče osloniti na mehanizam za pregovaranje, te bi se stranke prethodno trebale dogovoriti o nadležnoj državi članici. Tijelo ili posrednici mogli bi se sastati sa strankama kako bi olakšali početak pregovora ili tijekom pregovora kako bi olakšali sklapanje sporazuma. Sudjelovanje u tom mehanizmu za pregovaranje i potom u sklapanju sporazuma trebali bi biti dobrovoljni i ne bi trebali utjecati na ugovornu slobodu stranaka. Države članice trebale bi moći slobodno odlučiti o konkretnom funkcioniranju mehanizma za pregovaranje, uključujući o rokovima i trajanju pomoći tijekom pregovora te o tome tko snosi troškove. Države članice trebale bi osigurati da administrativno i financijsko opterećenje bude razmjerno kako bi se zajamčila učinkovitost mehanizma za pregovaranje. Države članice trebale bi poticati dijalog među reprezentativnim organizacijama, s time da im to nije obveza.
- (53) Istek razdoblja zaštite djela označava ulazak djela u javnu domenu i istek prava koja pravo Unije o autorskom pravu pruža u vezi s tim djelom. U području vizualne umjetnosti, optjecaj vjernih reprodukcija djela u javnoj domeni doprinosi pristupu kulturi i njezinu promicanju te pristupu kulturnoj baštini. U digitalnom okruženju zaštita takvih reprodukcija autorskim pravom ili srodnim pravima nije u skladu s istekom zaštite djela autorskim pravom. Osim toga, razlike između nacionalnih propisa o autorskom pravu kojima se uređuje zaštita takvih reprodukcija izazivaju pravnu nesigurnost i utječu na prekogranično širenje djela vizualne umjetnosti u javnoj domeni. Određene reprodukcije djela vizualne umjetnosti u javnoj domeni stoga ne bi trebale biti zaštićene autorskim pravom ili srodnim pravima. Sve to ne bi trebalo spriječiti institucije kulturne baštine da prodaju reprodukcije, kao što su razglednice.
- (54) Slobodan i pluralistički tisak od ključne je važnosti kako bi se osigurala kvaliteta novinarstva i kako bi se građanima osigurao pristup informacijama. Njime se osigurava važan doprinos javnoj raspravi i pravilnom funkcioniranju demokratskog društva. Široka dostupnost informativnih publikacija na internetu izazvala je pojavu novih internetskih usluga, kao što su servisi za prikupljanje vijesti ili usluge praćenja medija, za koje ponovno korištenje informativnih publikacija predstavlja važan dio njihovih poslovnih modela i izvor prihoda. Izdavači

informativnih publikacija suočavaju se s problemima u pogledu licenciranja internetskog korištenja svojih publikacija za pružatelje tih vrsta usluga, čime im otežavaju povrat uloženi ulaganja. Budući da se izdavače informativnih publikacija ne priznaje kao nositelje prava, licenciranje i provedba prava na informativne publikacije u pogledu internetskih korištenja od strane pružatelja usluga informacijskog društva u digitalnom su okruženju često složeni i neučinkoviti.

- (55) Treba priznati organizacijski i financijski doprinos izdavača u proizvodnji informativnih publikacija i dodatno ga poticati kako bi se osigurala održivost izdavačke industrije i tako poticala dostupnost pouzdanih informacija. Stoga je potrebno na razini Unije pružiti usklađenu pravnu zaštitu informativnih publikacija u pogledu internetskih korištenja od strane pružatelja usluga informacijskog društva, pri čemu se ne utječe na postojeća pravila o autorskom pravu iz prava Unije koja su primjenjiva na privatna ili nekomercijalna korištenja informativnih publikacija od strane pojedinačnih korisnika, uključujući kada ti korisnici dijele informativne publikacije na internetu. Takva zaštita trebala bi se djelotvorno zajamčiti uvođenjem, u pravu Unije, prava srodnih autorskom pravu u pogledu reproduciranja i stavljanja na raspolaganje javnosti informativnih publikacija izdavača s poslovnim nastanom u jednoj od država članica u pogledu internetskih korištenja od strane pružatelja usluga informacijskog društva u smislu Direktive (EU) 2015/1535 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹³⁾. Pravna zaštita informativnih publikacija predviđena ovom Direktivom trebala bi koristiti izdavačima s poslovnim nastanom u jednoj od država članica koji imaju registrirano sjedište, središnju upravu ili glavno mjesto poslovanja u Uniji.

Pojam izdavača informativnih publikacija trebao bi obuhvaćati pružatelje usluga poput izdavača vijesti ili novinskih agencija kada objavljuju informativne publikacije u smislu ove Direktive.

- (56) Za potrebe ove Direktive nužno je definirati pojam „informativne publikacije” na način da su njime obuhvaćene samo novinske publikacije koje se objavljuju na bilo kojem mediju, među ostalim i u papirnatom obliku, u kontekstu gospodarske aktivnosti koja se sastoji od pružanja usluga u skladu s pravom Unije. Informativne publikacije koje bi trebale biti obuhvaćene uključuju, na primjer, dnevne novine, tjedne ili mjesečne časopise posvećene općim ili posebnim temama, uključujući časopise koji se plaćaju pretplatom i informativne internetske stranice. Informativne publikacije sadržavaju uglavnom pisana djela, no sve više uključuju druge vrste djela i drugih predmeta zaštite, posebno fotografije i videozapise. Periodične publikacije koje se objavljuju u znanstvene ili akademske svrhe, kao što su znanstveni časopisi, ne bi trebale biti obuhvaćene zaštitom koja se ovom Direktivom dodjeljuje informativnim publikacijama. Ta se zaštita ne bi smjela primjenjivati ni na internetske stranice, kao što su blogovi, koje pružaju informacije u sklopu aktivnosti koja se ne provodi na inicijativu, u okviru uredničke odgovornosti i pod kontrolom pružatelja usluga, kao što je izdavač novina.
- (57) Prava dodijeljena izdavačima informativnih publikacija na temelju ove Direktive trebala bi, u pogledu internetskih korištenja od strane pružatelja usluga informacijskog društva, imati isto područje primjene kao prava reproduciranja i prava stavljanja na raspolaganje javnosti predviđena Direktivom 2001/29/EZ. Prava dodijeljena izdavačima informativnih publikacija ne bi se trebala primjenjivati na radnje stavljanja poveznica. Također se ne bi trebala primjenjivati na same činjenice iskazane u informativnim publikacijama. Prava dodijeljena izdavačima informativnih publikacija na temelju ove Direktive trebala bi podlijegati i istim odredbama o iznimkama i ograničenjima koje se primjenjuju na prava predviđena u Direktivi 2001/29/EZ, uključujući iznimku u slučaju doslovnog navođenja u svrhe kao što su kritika ili osvrt predviđenu u članku 5. stavku 3. točki (d) te direktive.
- (58) Korištenje informativnih publikacija od strane pružatelja usluga informacijskog društva može se sastojati od korištenja cijelih publikacija ili članaka, ali i od dijelova informativnih publikacija. Takvo korištenje dijelova informativnih publikacija također je dobilo gospodarski značaj. Istodobno, korištenjem pojedinačnih riječi ili vrlo kratkih izvadaka informativnih publikacija od strane pružatelja usluga informacijskog društva ne mogu se ugroziti ulaganja izdavača informativnih publikacija u proizvodnju sadržaja. Stoga je primjereno predvidjeti da korištenje pojedinačnih riječi ili vrlo kratkih izvadaka informativnih publikacija ne ulazi u područje primjene prava predviđenih ovom Direktivom. Uzimajući u obzir masovno agregiranje i korištenje informativnih publikacija od strane pružatelja usluga informacijskog društva, važno je isključivanje vrlo kratkih isječaka tumačiti tako da ne utječe na djelotvornost prava predviđenih ovom Direktivom.

⁽¹³⁾ Direktiva (EU) 2015/1535 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. rujna 2015. o utvrđivanju postupka pružanja informacija u području tehničkih propisa i pravila o uslugama informacijskog društva (SL L 241, 17.9.2015., str. 1.).

- (59) Zaštita koja se pruža izdavačima informativnih publikacija na temelju ove Direktive ne bi trebala utjecati na prava autora i drugih nositelja prava na djela ili druge predmete zaštite koji su u njih uključeni, uključujući u pogledu mjere do koje autori i drugi nositelji prava mogu iskoristavati svoja djela ili druge predmete zaštite neovisno o informativnoj publikaciji u koju su uključeni. Stoga se izdavači informativnih publikacija ne bi trebali moći pozvati na zaštitu koja im je na temelju ove Direktive odobrena u odnosu na autore i druge nositelje prava ili u odnosu na druge ovlaštene korisnike istih djela ili drugih predmeta zaštite. Time se ne bi trebalo dovoditi u pitanje ugovorne aranžmane sklopljene između izdavača informativnih publikacija, s jedne strane, i autora i drugih nositelja prava, s druge strane. Autori čija su djela uključena u informativne publikacije trebali bi imati pravo na odgovarajući udio prihoda koji izdavači informativnih publikacija dobivaju od pružatelja usluga informacijskog društva za korištenje njihovih informativnih publikacija. Time se ne bi trebalo dovoditi u pitanje nacionalne propise o vlasništvu ili ostvarivanju prava u okviru ugovora o radu, pod uvjetom da su takvi propisi u skladu s pravom Unije.
- (60) Izdavači, uključujući izdavače informativnih publikacija, knjiga ili znanstvenih publikacija i glazbenih publikacija, često postupaju na temelju prijenosa prava autorâ putem ugovora ili zakonskih odredaba. U tom kontekstu izdavači ulažu s ciljem iskorištavanja djela sadržanih u njihovim publikacijama i u nekim slučajevima mogu biti lišeni prihoda ako se ta djela koriste na temelju iznimki ili ograničenja, kao što su ona koja se odnose na privatno umnožavanje i reprografiju, uključujući odgovarajuće postojeće nacionalne sustave za reprografiju u državama članicama ili u okviru sustava javne posudbe. Naknadu za korištenje u skladu s tim iznimkama ili ograničenjima u nekoliko država članica dijele autori i izdavači. Kako bi se uzelo u obzir tu situaciju i kako bi se poboljšala pravna sigurnost svih dotičnih strana, ovom se Direktivom državama članicama koje su uspostavile sustave za dijeljenje naknade između autora i izdavača omogućuje da zadrže postojeće sustave. To je osobito važno onim državama članicama koje su prije 12. studenoga 2015. imale takve mehanizme dijeljenja naknade, iako se u drugim državama članicama naknada ne dijeli te na nju imaju pravo samo autori u skladu s nacionalnim politikama u području kulture. Iako bi se ova Direktiva na nediskriminirajući način trebala primjenjivati na sve države članice, njome bi se trebale poštovati tradicije u tom području i ona ne bi trebala obvezivati države članice koje trenutačno nemaju takve sustave za dijeljenje naknade da takve sustave uvode. Ona ne bi trebala utjecati na postojeće ili buduće aranžmane u državama članicama u pogledu naknade u kontekstu javne posudbe.

Također ne bi trebala utjecati na nacionalne aranžmane u vezi s ostvarivanjem prava i pravom na naknadu, pod uvjetom da su u skladu s pravom Unije. Svim državama članicama trebalo bi biti dopušteno, ali ne i obvezno, predvidjeti da, u slučajevima kada su autori prenijeli ili licencirali svoja prava na izdavača ili na neki drugi način svojim djelima doprinijeli publikaciji i kada su uspostavljeni sustavi nadoknade za štetu koja im je nanesena iznimkom ili ograničenjem, među ostalim putem organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koje zastupaju autora i izdavače zajedno, izdavači imaju pravo na udio u toj naknadi. Države članice trebale bi i dalje moći slobodno odrediti kako izdavači trebaju obrazložiti svoje zahtjeve za primanje naknade te utvrditi uvjete u vezi s podjelom te naknade između autora i izdavača u skladu sa svojim nacionalnim sustavima.

- (61) Posljednjih godina funkcioniranje tržišta internetskog sadržaja postalo je složenije. Usluge dijeljenja sadržaja putem interneta koje osiguravaju pristup velikoj količini sadržaja zaštićenog autorskim pravom koji su učitali njihovi korisnici postale su glavni izvor pristupa sadržaju na internetu. Internetske su usluge način za pružanje šireg pristupa kulturnim i kreativnim djelima te nude kulturnoj i kreativnoj industriji velike prilike za razvoj novih poslovnih modela. Međutim, iako omogućuju raznolikost i lakoću pristupa sadržaju, donose i izazove kada se sadržaj zaštićen autorskim pravom učita bez prethodnog odobrenja nositelja prava. Postoji pravna nesigurnost u pogledu toga obavljaju li pružatelji tih usluga radnje relevantne za autorsko pravo i trebaju li odobrenje nositelja prava za sadržaj koji su učitali njihovi korisnici koji nemaju potrebna prava u učitanom sadržaju, ne dovodeći u pitanje primjenu iznimaka i ograničenja predviđenih pravom Unije. Ta nesigurnost utječe na mogućnost nositelja prava da utvrde koriste li se njihova djela i drugi predmeti zaštite i pod kojim uvjetima te na njihovu mogućnost ostvarivanja odgovarajuće naknade za takvo korištenje. Stoga je važno poticati razvoj tržišta za licenciranje između nositelja prava i pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta. Ti bi ugovori

o licenciranju trebali biti pravedni i održavati razumnu ravnotežu između obiju strana. Nositelji prava trebaju primiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojih djela ili drugih predmeta zaštite. Međutim, budući da te odredbe ne bi trebale utjecati na ugovornu slobodu, nositelji prava ne bi trebali biti obvezni izdati odobrenje ili sklopiti ugovore o licenciranju.

- (62) Određene usluge informacijskog društva su kao dio njihova uobičajenog korištenja osmišljene tako da javnosti daju pristup sadržaju ili drugim predmetima zaštite zaštićenima autorskim pravom koje su učitali njihovi korisnici. Definicija pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta utvrđena ovom Direktivom trebala bi biti usmjerena samo na internetske usluge koje imaju važnu ulogu na tržištu internetskog sadržaja u smislu da se natječu s drugim uslugama internetskog sadržaja, kao što su usluge internetskog audio i video prijenosa, s istom ciljanom publikom. Usluge obuhvaćene ovom Direktivom su one usluge čija je glavna ili jedna od glavnih svrha pohraniti sadržaj zaštićenog autorskim pravom te korisnicima omogućiti da učitaju i dijele veliku količinu tog sadržaja u svrhu ostvarivanja dobiti od tog sadržaja, bilo izravno ili neizravno, organiziranjem tog sadržaja i njegovim promicanjem radi privlačenja veće publike, među ostalim kategorizacijom tog sadržaja i korištenjem ciljane promidžbe unutar njega. Takve usluge ne bi trebale uključivati usluge čija glavna svrha nije omogućavanje korisnicima da učitaju i dijele veliku količinu sadržaja zaštićenog autorskim pravom u svrhu ostvarivanja dobiti od te aktivnosti. Potonje usluge uključuju, na primjer, elektroničke komunikacijske usluge u smislu Direktive (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁴⁾, kao i pružatelje usluga u oblaku između poduzeća i usluge u oblaku, koje korisnicima omogućavaju učitavanje sadržaja za vlastite potrebe, kao što su servisi za online pohranu podataka (eng. *cyberlockers*) ili internetska mjesta trgovanja čija je glavna djelatnost internetska maloprodaja, i koji ne pružaju pristup sadržaju zaštićenom autorskim pravom.

Pružatelji usluga kao što su platforme za razvoj i dijeljenje otvorenog koda, neprofitne znanstvene ili obrazovne baze kao i neprofitne internetske enciklopedije također bi trebali biti isključeni iz definicije pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta. Konačno, kako bi se osigurala visoka razina zaštite autorskog prava, mehanizam izuzeća od odgovornosti predviđen ovom Direktivom ne bi se trebao primjenjivati na pružatelje usluga čija je glavna svrha pružanje usluge ili olakšavanje piratstva, odnosno kršenja autorskog prava.

- (63) Ocjenu toga pohranjuje li pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta veliku količinu sadržaja zaštićenog autorskim pravom ili mu daje pristup trebalo bi posebno donositi za svaki pojedinačni slučaj i njome bi trebalo uzeti u obzir kombinaciju elemenata kao što su ciljana publika kojoj je namijenjena ta usluga i broj datoteka sadržaja zaštićenog autorskim pravom koje su učitali korisnici usluga.
- (64) Primjereno je u ovoj Direktivi pojasniti da pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta obavljaju radnju priopćavanja javnosti ili stavljanja na raspolaganje javnosti kada javnosti daju pristup djelima zaštićenima autorskim pravom ili drugim predmetima zaštite koje učitaju njegovi korisnici. Zato bi pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta trebali dobiti odobrenje od relevantnih nositelja prava, među ostalim i sklapanjem ugovora o licenciranju. Time se ne dovodi u pitanje pojam priopćavanja javnosti ili stavljanja na raspolaganje javnosti na druge načine u skladu s pravom Unije niti utječe na moguću primjenu članka 3. stavaka 1. i 2. Direktive 2001/29/EZ na druge pružatelje usluga koji se koriste sadržajem koji je zaštićen autorskim pravom.
- (65) Kada su pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta odgovorni za radnje priopćavanja javnosti ili stavljanja na raspolaganje javnosti u skladu s uvjetima utvrđenima ovom Direktivom, članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31/EZ ne bi se trebao primjenjivati na odgovornost koja proizlazi iz odredbe ove Direktive o korištenju zaštićenog sadržaja od strane pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta. To ne bi trebalo utjecati na primjenu članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31/EZ na takve pružatelje usluga za potrebe koje nisu obuhvaćene područjem primjene ove Direktive.
- (66) Uzimajući u obzir činjenicu da pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta imaju pristup sadržaju koji ne učitavaju oni, već njihovi korisnici, za potrebe ove Direktive primjereno je predvidjeti poseban mehanizam odgovornosti za slučajeve u kojima nije dano odobrenje. To ne bi trebalo dovesti u pitanje pravna sredstva na temelju nacionalnog prava u slučajevima koji nisu povezani s odgovornošću za povrede autorskog prava kao ni mogućnost nacionalnih sudova ili upravnih tijela da izdaju sudske naloge u skladu s pravom Unije. Osobito,

⁽¹⁴⁾ Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36.).

poseban sustav koji se primjenjuje na nove pružatelje usluge dijeljenja sadržaja putem interneta s godišnjim prometom od manje od 10 milijuna EUR i čiji prosječni broj pojedinačnih posjetitelja u jednom mjesecu u Uniji ne premašuje 5 milijuna ne bi trebao utjecati na dostupnost pravnih sredstava u skladu s pravom Unije i nacionalnim pravom. Ako pružateljima usluga nije dano odobrenje, oni bi trebali uložiti najveće napore u skladu s visokim sektorskim standardima profesionalne pažnje kako bi u sklopu svojih usluga spriječili dostupnost neovlaštenih djela i drugih predmeta zaštite koje su identificirali relevantni nositelji prava. U tu svrhu nositelji prava trebali bi pružateljima usluga pružiti relevantne i potrebne informacije uzimajući u obzir, među ostalim, veličinu nositelja prava te vrstu njihovih djela i drugih predmeta zaštite. Mjere koje pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta poduzimaju u suradnji s nositeljima prava ne bi trebale dovesti do sprečavanja dostupnosti sadržaja kojim se ne krši autorsko pravo, uključujući djela ili druge predmete zaštite čije je korištenje obuhvaćeno ugovorom o licenciranju ili iznimkom ili ograničenjem u pogledu autorskog prava i srodnih prava. Mjere koje takvi pružatelji usluga poduzimaju stoga ne bi trebale utjecati na korisnike koji se koriste uslugama dijeljenja sadržaja putem interneta za zakonito učitavanje te pristup informacijama o takvim uslugama.

Uz to, obveze utvrđene u ovoj Direktivi ne bi trebale dovesti do toga da države članice uvedu opću obvezu praćenja. Pri ocjeni je li pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta učinio sve u svojoj moći u skladu s visokim sektorskim standardima profesionalne pažnje trebalo bi uzeti u obzir je li pružatelj usluga poduzeo sve mjere koje bi poduzeo i pažljivi operator da spriječi dostupnost neovlaštenih djela ili drugih predmeta zaštite na svojim internetskim stranicama, uzimajući u obzir najbolje sektorske prakse, djelotvornost poduzetih mjera u svjetlu svih relevantnih čimbenika i kretanja kao i načelo proporcionalnosti. U svrhu provedbe te ocjene trebalo bi razmotriti određeni broj elemenata, kao što su opseg usluge, najnovija tehnološka dostignuća postojećih sredstava, uključujući moguća buduća kretanja, kako bi se izbjegla dostupnost različitih vrsta sadržaja i trošak tih sredstava za usluge. Različita sredstva za sprečavanje dostupnosti neovlaštenog sadržaja zaštićenog autorskim pravom mogla bi biti primjerena i razmjerna ovisno o vrsti sadržaja i stoga se ne može isključiti da se u nekim slučajevima pristup neovlaštenom sadržaju može izbjeći samo na temelju obavijesti nositelja prava. Sve mjere koje poduzmu pružatelji usluga trebale bi biti djelotvorne u smislu ciljeva koji se žele ostvariti, ali ne bi smjele prelaziti ono što je potrebno za postizanje cilja sprečavanja i prekida dostupnosti neovlaštenih djela i drugih predmeta zaštite.

Ako neovlaštena djela i drugi predmeti zaštite postanu dostupni unatoč tome što su, u suradnji s nositeljima prava, učinili sve u svojoj moći kako se zahtijeva ovom Direktivom, pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta trebali bi biti odgovorni kada je riječ o određenim djelima i drugim predmetima zaštite u vezi s kojima su primili relevantne i potrebne informacije od nositelja prava, osim ako ti pružatelji usluga dokažu da su učinili sve u svojoj moći u skladu s visokim sektorskim standardima profesionalne pažnje.

Osim toga, ako su određena neovlaštena djela ili drugi predmeti zaštite postali dostupni u sklopu usluga dijeljenja sadržaja putem interneta, i bez obzira na to jesu li pružatelji učinili sve u svojoj moći i jesu li nositelji prava unaprijed pružili relevantne i potrebne informacije, pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta trebali bi biti odgovorni za neovlašteno priopćavanje javnosti djela ili drugih predmeta zaštite ako po primitku dovoljno obrazložene obavijesti na svojim internetskim stranicama ne onemoguću pristup prijavljenim djelima ili drugim predmetima zaštite ili ih s njih ne uklone. Osim toga, takvi bi pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta trebali biti odgovorni i ako ne dokažu da su učinili sve u svojoj moći kako bi spriječili buduće učitavanje određenih neovlaštenih djela, na temelju relevantnih i potrebnih informacija koje su nositelji prava dostavili u tu svrhu.

Ako nositelji prava pružateljima usluge dijeljenja sadržaja putem interneta ne pruže relevantne i potrebne informacije o svojim određenim djelima ili drugim predmetima zaštite ili ako nositelji prava ne dostave obavijest o onemogućavanju pristupa tim neovlaštenim djelima ili drugim predmetima zaštite ili o njihovu uklanjanju, zbog čega ti pružatelji usluge ne mogu učiniti sve u svojoj moći kako bi izbjegli dostupnost neovlaštenog

sadržaja na svojim uslugama, u skladu s visokim sektorskim standardima profesionalne pažnje, takvi pružatelji usluga ne bi trebali biti odgovorni za neovlašteno priopćavanje javnosti ili stavljanje na raspolaganje javnosti takvih neidentificiranih djela ili drugih predmeta zaštite.

- (67) Slično onome što je predviđeno u članku 16. stavku 2. Direktive 2014/26/EU, ovom Direktivom predviđaju se pravila u pogledu novih internetskih usluga. Pravilima utvrđenima ovom Direktivom želi se u obzir uzeti poseban slučaj novoosnovanih poduzeća koja koriste sadržaj koji su učitali korisnici kako bi razvila nove poslovne modele. Poseban režim koji se primjenjuje na nove pružatelje usluga s malim prometom i malim brojem korisnika trebao bi pogodovati istinski novim poduzećima te bi se stoga trebao prestati primjenjivati tri godine nakon što njihove usluge prvi put u Uniji postanu dostupne na internetu. Taj se režim ne bi smio zloupotrijebiti uz pomoć odredbi usmjerenih na proširivanje njegovih koristi nakon prve tri godine. Osobito se ne bi trebao primjenjivati na nedavno uspostavljene usluge ili na usluge koje se pružaju pod novim imenom, ali koje se nastavljaju na djelatnost već postojećeg pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta koji nije mogao imati koristi ili više nema koristi od tog režima.
- (68) Pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta trebali bi biti transparentni prema nositeljima prava u pogledu mjera poduzetih u okviru suradnje. Budući da bi pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta mogli poduzeti različita djelovanja, oni bi nositeljima prava, na njihov zahtjev, trebali pružiti odgovarajuće informacije o vrsti poduzetih djelovanja i načinu njihove provedbe. Takve informacije trebale bi biti dovoljno određene da nositeljima prava pruže dovoljno transparentnosti, a da se pritom ne utječe na poslovne tajne pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta. Ipak, od pružatelja usluga ne bi se trebalo zahtijevati da nositeljima prava pružaju detaljne i individualizirane informacije za svako identificirano djelo ili drugi predmet zaštite. Time se ne bi trebalo dovoditi u pitanje ugovorne aranžmane, koji bi mogli sadržavati preciznije odredbe o informacijama koje treba pružiti ako se takvi sporazumi sklapaju između pružatelja usluga i nositelja prava.
- (69) Ako pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta dobiju odobrenja, između ostalog i putem ugovora o licenciranju, za korištenje na njihovoj usluzi sadržaja koji su učitali korisnici usluge, ta bi odobrenja trebala također obuhvatiti radnje relevantne za autorsko pravo u pogledu učitavanja od strane korisnika unutar područja primjene odobrenja danih pružateljima usluga, ali samo u slučajevima kada ti korisnici djeluju u nekomercijalne svrhe, kao što je dijeljenje njihova sadržaja bez svrhe ostvarivanja dobiti, ili ako prihod koji je ostvaren učitavanjem od strane korisnika nije znatan u odnosu na radnje korisnika relevantne za autorsko pravo obuhvaćene takvim odobrenjima. Ako su nositelji prava izričito ovlastili korisnike da učitaju i stave na raspolaganje djela ili druge predmete zaštite u sklopu usluge dijeljenja sadržaja putem interneta, pružateljima usluge odobrena je radnja priopćavanja javnosti u okviru područja primjene odobrenja koje je nositelj prava dao. Međutim, ne bi trebala postojati pretpostavka u korist pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta da su njihovi korisnici regulirali sva relevantna prava.
- (70) Mjere koje poduzimaju pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta u suradnji s nositeljima prava ne bi trebale dovoditi u pitanje primjenu iznimki ili ograničenja autorskog prava, uključujući osobito one kojima se jamči sloboda izražavanja korisnika. Korisnicima bi trebalo omogućiti učitavanje i stavljanje na raspolaganje sadržaja koji stvore korisnici u posebne svrhe citiranja, kritike, osvrta, karikature, parodije ili pastiša. To je osobito važno za potrebe uspostave ravnoteže između temeljnih prava utvrđenih u Povelji Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”), posebno slobode izražavanja i slobode umjetnosti, te prava na vlasništvo, uključujući intelektualno vlasništvo. Te iznimke i ograničenja trebali bi stoga biti obvezni kako bi se osiguralo da se korisnicima u cijeloj Uniji pruža ujednačena zaštita. Važno je osigurati da pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta imaju učinkovit pritužbeni mehanizam i mehanizam pravne zaštite radi potpore korištenja u te posebne svrhe.

Pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta također bi trebali uspostaviti djelotvorne i brze pritužbene mehanizme i mehanizme pravne zaštite kojima se korisnicima omogućuje podnošenje pritužbe na mjere poduzete u pogledu njihovih učitavanja, posebno ako bi mogli imati koristi od iznimke ili ograničenja u pogledu autorskog prava u vezi s učitanim sadržajem kojem je onemogućen pristup ili koji je uklonjen. Sve pritužbe podnesene u okviru takvih mehanizama trebale bi se obraditi bez odgode te bi trebale podlijegati preispitivanju koje provodi čovjek. Kada nositelji prava zatraže da pružatelji usluga poduzmu mjere protiv sadržaja koji učitaju korisnici, kao što je onemogućavanje pristupa tom sadržaju ili njegovo uklanjanje, takvi nositelji prava trebali bi

propisno obrazložiti svoje zahtjeve. Osim toga, ta suradnja ne bi trebala dovesti do identifikacije pojedinačnih korisnika ni obrade njihovih osobnih podataka, osim u skladu s Direktivom 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁵⁾ i Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁶⁾. Države članice trebale bi također osigurati da korisnici imaju pristup izvansudskim mehanizmima pravne zaštite za rješavanje sporova. Takvim bi se mehanizmima trebalo omogućiti nepristrano rješavanje sporova. Korisnici bi također trebali imati pristup sudu ili drugom mjerodavnom pravosuđnom tijelu da bi se ispitala primjena iznimke ili ograničenja u pogledu autorskog prava i srodnih prava.

- (71) Komisija bi, u suradnji s državama članicama, što je prije moguće nakon datuma stupanja na snagu ove Direktive trebala organizirati dijaloge među dionicima radi osiguravanja jedinstvene primjene obveze suradnje između pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta i nositelja prava te utvrđivanja najboljih praksi u vezi s odgovarajućim sektorskim standardima profesionalne pažnje. U tu bi se svrhu Komisija trebala savjetovati s relevantnim dionicima, uključujući organizacije korisnika i pružatelje tehnoloških rješenja, i uzeti u obzir kretanja na tržištu. Organizacije korisnika također bi trebale imati pristup informacijama o djelovanjima koje provode pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta s ciljem upravljanja sadržajem na internetu.
- (72) Autori i izvođači često su u lošijem ugovornom položaju kada izdaju licenciju ili prenose svoja prava, uključujući i kada to čine u okviru vlastitih trgovačkih društava, u svrhu iskorištavanja djela uz naknadu, i te fizičke osobe trebaju zaštitu predviđenu ovom Direktivom kako bi mogle u potpunosti ostvarivati prava usklađena na temelju prava Unije. Ta potreba za zaštitom ne postoji kada je ugovorni partner ujedno i krajnji korisnik te ne iskorištava samo djelo ili izvedbu, što, na primjer, može biti slučaj u nekim ugovorima o radu.
- (73) Naknada autorima i izvođačima trebala bi biti primjerena i razmjerna stvarnoj ili potencijalnoj gospodarskoj vrijednosti licenciranih ili prenesenih prava, uzimajući u obzir doprinos autora ili izvođača ukupnom djelu ili drugim predmetima zaštite kao i sve druge okolnosti slučaja, kao što su tržišne prakse ili stvarno iskorištavanje djela. I paušalni iznos može biti razmjerna naknada, ali to ne bi trebalo biti pravilo. Države članice trebale bi moći slobodno definirati posebne slučajeve kada se primjenjuju paušalni iznosi, uzimajući u obzir posebnosti svakog sektora. Države članice trebale bi moći slobodno provoditi načelo primjerene i razmjerne naknade putem različitih postojećih ili nedavno uvedenih mehanizama, koji bi mogli uključivati kolektivno pregovaranje i druge mehanizme, pod uvjetom da su ti mehanizmi usklađeni s primjenjivim pravom Unije.
- (74) Autorima i izvođačima potrebne su informacije za ocjenjivanje gospodarske vrijednosti onih njihovih prava koja su usklađena na temelju prava Unije. To je posebno slučaj kada fizičke osobe izdaju licenciju ili prijenos prava u svrhu iskorištavanja uz naknadu. Ta potreba ne postoji kada iskorištavanje prestane ili kada autor ili izvođač odobri licenciju široj javnosti bez naknade.
- (75) Budući da su autori i izvođači često u lošijem ugovornom položaju kada odobravaju licencije ili prenose svoja prava, potrebne su im informacije na temelju kojih mogu ocjenjivati trajnu gospodarsku vrijednost svojih prava u odnosu na naknadu koju su primili za svoju licenciju ili prijenos, ali često se suočavaju s nedostatkom transparentnosti. Stoga je razmjena odgovarajućih i točnih informacija njihovih ugovornih partnera ili pravnih sljednika

⁽¹⁵⁾ Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL L 201, 31.7.2002., str. 37.).

⁽¹⁶⁾ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

važna za transparentnost i ravnotežu sustava kojim se uređuju naknade za autore i izvođače. Te bi informacije trebale biti ažurirane kako bi se omogućio pristup najnovijim podacima, relevantne za iskorištavanje djela ili izvedbe, te sveobuhvatne tako da obuhvaćaju sve izvore prihoda relevantne za određeni slučaj, uključujući, ako je primjenjivo, prihode od prodaje robe. Sve dok je iskorištavanje u tijeku ugovorni partneri autora i izvođača trebali bi im pružiti informacije o svim načinima iskorištavanja i svim relevantnim prihodima ostvarenima širom svijeta, i to bi trebali činiti s redovitošću koja je primjerena za relevantni sektor, ali najmanje jedanput godišnje. Informacije bi se trebale pružiti na način koji je razumljiv autoru ili izvođaču te bi trebale omogućiti učinkovitu procjenu gospodarske vrijednosti dotičnih prava. Obveza transparentnosti trebala bi se ipak primjenjivati samo ako je riječ o pravima relevantnima za autorsko pravo. Obrada osobnih podataka, kao što su podaci za kontakt i podaci o naknadama, koji su potrebni za informiranje autora i izvođača u pogledu iskorištavanja njihovih djela i izvedbi, trebala bi se provoditi u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (c) Uredbe (EU) 2016/679.

- (76) Kako bi se osiguralo da autori i izvođači dobivaju odgovarajuće informacije u vezi s iskorištavanjem i onda kada druge ugovorne stranke imaju podlicencirano pravo na iskorištavanje, ovom se Direktivom ovlašćuje autore i izvođače da, u slučajevima kada je prva ugovorna strana dostavila njoj dostupne informacije koje ipak nisu dovoljne za procjenu gospodarske vrijednosti njihovih prava, zatraže dodatne relevantne informacije o iskorištavanju prava. Taj bi zahtjev trebalo podnositi izravno podlicenciranim stjecateljima licencije ili putem ugovornih partnera autora i izvođača. Autori i izvođači i njihovi ugovorni partneri trebali bi se moći dogovoriti da informacije koje dijele ostanu povjerljive, no pritom bi autori i izvođači uvijek trebali moći koristiti zajedničke informacije u svrhu ostvarivanja prava iz ove Direktive. Države članice trebale bi imati mogućnost da u skladu s pravom Unije predvide dodatne mjere kako bi osigurala transparentnost za autore i izvođače.
- (77) Pri provedbi obveze transparentnosti predviđene u ovoj Direktivi države članice trebale bi uzeti u obzir posebnosti različitih sektora sadržaja, kao što su one u glazbenom sektoru, audiovizualnom sektoru i izdavačkom sektoru, a svi relevantni dionici trebali bi biti uključeni u odlučivanje o takvim obvezama za pojedini sektor. Prema potrebi, trebalo bi također uzeti u obzir važnost doprinosa autora i izvođača za cjelokupno djelo ili izvedbu. Kolektivno pregovaranje trebalo bi se smatrati kao mogućnost za relevantne dionike da postignu sporazum u pogledu transparentnosti. Takvim bi se sporazumima autorima i izvođačima trebala osigurati ista razina transparentnosti kao minimalni zahtjevi predviđeni ovom Direktivom ili viša razina transparentnosti. Kako bi se omogućila prilagodba postojećih praksi izvješćivanja obvezi transparentnosti, trebalo bi predvidjeti prijelazno razdoblje. Ne bi trebalo biti potrebno primjenjivati obvezu transparentnosti u pogledu ugovora sklopljenih između nositelja prava i organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, neovisnih upravljačkih tijela ili drugih subjekata koji podliježu nacionalnim pravilima za provedbu Direktive 2014/26/EU jer se na te organizacije ili tijela već primjenjuju obveze transparentnosti iz članka 18. Direktive 2014/26/EU. Članak 18. Direktive 2014/26/EU primjenjuje se na organizacije koje upravljaju autorskim pravom ili srodnim pravima u ime više nositelja prava u svrhu ostvarivanja kolektivne koristi za nositelje. Ipak, ugovori sklopljeni pojedinačno između nositelja prava i njihovih ugovornih partnera koji djeluju u vlastitom interesu trebali bi podlijezati obvezi transparentnosti predviđenoj u ovoj Direktivi.
- (78) Određeni ugovori za iskorištavanje prava usklađeni na razini Unije dugog su trajanja i autori i izvođači imaju ograničene mogućnosti ponovnog pregovaranja o tim ugovorima s njihovim ugovornim partnerima ili njihovim pravnim sljednicima u slučaju da se gospodarska vrijednost prava pokaže znatno višom nego što je prvotno procijenjeno. U skladu s tim, ne dovodeći u pitanje pravo primjenjivo na ugovore u državama članicama, trebalo bi predvidjeti mehanizam za prilagodbu naknade za slučajeve kada izvorno dogovorena naknada u skladu s licencijom ili prijenosom prava evidentno postane nerazmjerno niska u usporedbi s povezanim prihodima koji nastaju naknadnim iskorištavanjem djela ili fiksacijom izvedbe od strane ugovornih partnera autora ili izvođača. Za procjenu toga je li naknada nerazmjerno niska trebalo bi uzeti u obzir sve prihode relevantne za taj slučaj, uključujući, ako je primjenjivo, prihode od prodaje robe. Pri procjeni situacije trebale bi se uzeti u obzir posebne okolnosti svakog slučaja, uključujući doprinos autora ili izvođača, te posebnosti i prakse povezane s nadoknadom različitih sektora sadržaja kao i činjenica temelji li se ugovor na kolektivnom ugovoru. Predstavnici autora i izvođača propisno ovlašteni u skladu s nacionalnim pravom u skladu s pravom Unije trebali bi moći pružiti pomoć jednom autoru ili izvođaču ili više njih u odnosu na zahtjeve za prilagodbu ugovora, uzimajući u obzir i interese drugih autora ili izvođača, prema potrebi.

Ti bi predstavnici trebali štiti identitet zastupanih autora i izvođača što je duže moguće. Ako se stranke ne slože u pogledu prilagodbe naknade, autor ili izvođač trebali bi imati pravo podnijeti tužbu sudu ili drugom nadležnom tijelu. Takav se mehanizam ne bi trebao primjenjivati na ugovore koje su sklopili subjekti definirani u članku 3. točkama (a) i (b) Direktive 2014/26/EU ili drugi subjekti koji podliježu nacionalnim pravilima za provedbu Direktive 2014/26/EU.

- (79) Autori i izvođači često oklijevaju kada trebaju ostvariti svoja prava u odnosu na druge ugovorne partnere pred sudom. Države članice trebale bi stoga predvidjeti postupak alternativnog rješavanja sporova kojim se rješavaju potraživanja autora i izvođača, ili njihovih predstavnika u njihovo ime, u vezi s obvezama transparentnosti i mehanizmom za prilagodbu ugovora. U tu svrhu države članice trebale bi moći uspostaviti novo tijelo ili mehanizam ili se osloniti na postojeći koji ispunjava uvjete utvrđene ovom Direktivom, bez obzira na to jesu li ta tijela ili mehanizmi sektorska ili javna, uključujući i kada su dio nacionalnog pravosudnog sustava. Države članice trebale bi imati fleksibilnost pri odlučivanju o načinu na koji se trebaju raspodijeliti troškovi povezani s postupkom rješavanja sporova. Takav postupak alternativnog rješavanja sporova ne bi trebao dovesti u pitanje pravo stranaka da se pozivaju na svoja prava i da ih štite pokretanjem postupka pred sudom.
- (80) Kada autori i izvođači licenciraju ili prenose svoja prava, očekuju da će se njihova djela ili izvedbe iskorištavati. Međutim, može se dogoditi da se djela ili izvedbe za koje su prava prenesena ili licencirana uopće ne iskorištavaju. Kada se prenose isključiva prava, autori i izvođači ne mogu se obratiti drugom partneru radi iskorištavanja njihovih djela ili izvedbi. U takvom bi slučaju nakon isteka razumnog roka autori i izvođači trebali imati mogućnost koristiti se mehanizmom za opoziv prava, čime bi im se omogućio prijenos prava ili licencije za prava na drugu osobu. Budući da se iskorištavanje djela ili izvedbi može razlikovati ovisno o sektoru, trebalo bi na nacionalnoj razini utvrditi posebne mjere kako bi se u obzir uzele posebnosti sektora, kao što je audiovizualni sektor, ili posebnosti djela ili izvedbi, osobito utvrđivanjem okvira za pravo na opoziv. Kako bi se zaštitili legitimni interesi stjecatelja licencije i prava te spriječile zloporabe, a uzimajući u obzir da je potrebno određeno vrijeme prije nego što se djelo ili izvedba doista počne iskorištavati, autori i izvođači trebali bi moći ostvariti pravo opoziva prava podložno određenim postupovnim uvjetima i tek nakon određenog razdoblja nakon sklapanja ugovora o licenciranju ili ugovora o prijenosu prava. Države članice trebale bi moći uređivati pravo na opoziv u slučaju djela ili izvedbi koji uključuju više autora ili izvođača, uzimajući u obzir relativnu važnost pojedinačnih doprinosa.
- (81) Odredbe o transparentnosti, mehanizmu za prilagodbu ugovora i postupcima alternativnog rješavanja sporova utvrđene ovoj Direktivi trebale bi biti obvezujuće prirode, a stranke ne bi smjele moći odstupati od tih odredaba, bilo u ugovorima između autora, izvođača i njihovih ugovornih partnera bilo u ugovorima između tih partnera i trećih strana, kao primjerice u ugovorima o tajnosti. Zbog toga bi se trebao primjenjivati članak 3. stavak 4. Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁷⁾ na temelju kojeg se, kada se svi ostali elementi relevantni za situaciju u vrijeme izbora mjerodavnog prava nalaze u jednoj ili više država članica, mjerodavnim pravom druge države članice koje odaberu ugovorne stranke ne dovodi u pitanje primjena odredbi o transparentnosti, mehanizmu za prilagodbu ugovora i postupcima alternativnog rješavanja sporova utvrđenih u ovoj Direktivi, kako se provode u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak.
- (82) Ništa u ovoj Direktivi ne bi trebalo tumačiti na način da sprečava nositelje isključivih prava da na temelju prava Unije o autorskom pravu odobre besplatno korištenje svojih djela ili drugih predmeta zaštite, između ostalog u vidu besplatnih neisključivih licencija u korist svih korisnika.
- (83) S obzirom na to da cilj ove Direktive, odnosno modernizaciju određenih aspekata okvira Unije o autorskom pravu kako bi se uzele u obzir tehnološke promjene i novi kanali za distribuciju zaštićenog sadržaja na unutarnjem tržištu, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog njihova opsega, učinaka

⁽¹⁷⁾ Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I.) (SL L 177, 4.7.2008., str. 6.).

i prekogranične dimenzije on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.

- (84) Ovom se Direktivom poštuju temeljna prava i načela priznata osobito Poveljom. U skladu s tim, ovu bi Uredbu trebalo tumačiti i primjenjivati u skladu s tim pravima i načelima.
- (85) Pri obradi osobnih podataka na temelju ove Direktive trebala bi se poštovati temeljna prava, uključujući pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života i pravo na zaštitu osobnih podataka utvrđeni u članku 7. odnosno 8. Povelje, i ta obrada mora biti u skladu s Direktivom 2002/58/EZ i Uredbom (EU) 2016/679.
- (86) U skladu sa Zajedničkom političkom izjavom država članica i Komisije od 28. rujna 2011. o dokumentima s objašnjenjima ⁽¹⁸⁾, države članice obvezale su se da će u opravdanim slučajevima uz obavijest o svojim mjerama za prenošenje priložiti jedan ili više dokumenata u kojima se objašnjava veza između sastavnih dijelova direktive i odgovarajućih dijelova nacionalnih instrumenata za prenošenje. U pogledu ove Direktive, zakonodavac smatra opravdanim dostavljanje takvih dokumenata,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom Direktivom utvrđuju se pravila čiji je cilj daljnje usklađivanje prava Unije koje se primjenjuje na autorsko pravo i srodna prava u okviru unutarnjeg tržišta, uzimajući u obzir osobito digitalna i prekogranična korištenja zaštićenog sadržaja. Njome se također utvrđuju pravila o iznimkama i ograničenjima autorskog prava i srodnih prava, o olakšavanju licenciranja te pravila čiji je cilj osigurati tržište za iskorištavanje djela i drugih predmeta zaštite koje dobro funkcionira.
2. Osim u slučajevima iz članka 24., ova Direktiva ostavlja netaknutima i ni na koji način ne utječe na postojeća pravila utvrđena u direktivama koje su trenutačno na snazi u tom području, posebno direktivama 96/9/EZ, 2000/31/EZ, 2001/29/EZ, 2006/115/EZ, 2009/24/EZ, 2012/28/EU i 2014/26/EU.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „istraživačka organizacija” znači sveučilište, uključujući njegove knjižnice, istraživački zavod ili bilo koji drugi subjekt čiji je glavni cilj provoditi znanstveno istraživanje ili provoditi obrazovne aktivnosti koje uključuju i provedbu znanstvenog istraživanja:
 - (a) na neprofitnoj osnovi ili ponovnim ulaganjem sve dobiti u znanstveno istraživanje; ili
 - (b) u skladu s misijom javnog interesa koju je priznala država članica;na način da pristup rezultatima dobivenima takvim znanstvenim istraživanjem ne može na povlaštenoj osnovi dobiti poduzeće koje ostvaruje odlučujući utjecaj na takvu organizaciju;
2. „rudarenje teksta i podataka” znači svaka automatizirana analitička tehnika čiji je cilj analiza teksta i podataka u digitalnom obliku radi stvaranja informacija, koje uključuju, ali ne ograničavaju se na uzorke, trendove i korelacije;
3. „institucija kulturne baštine” znači javno dostupna knjižnica ili muzej, arhiv ili institucija filmske ili audiovizualne baštine;

⁽¹⁸⁾ SL C 369, 17.12.2011., str. 14.

4. „informativna publikacija” znači zbirka koja se uglavnom sastoji od pisanih djela novinarske prirode, ali koja može uključivati i druga djela ili druge predmete zaštite i koja:
 - (a) predstavlja pojedinačni element unutar periodične publikacije pod istim naslovom ili publikacije koja se redovito objavljuje pod istim naslovom, na primjer novine ili časopis opće ili posebne tematike;
 - (b) ima svrhu pružiti široj javnosti informacije povezane s vijestima ili ostalim temama; i
 - (c) objavljuje se na bilo kojem mediju na inicijativu, u okviru uredničke odgovornosti i pod kontrolom pružatelja usluga.

Periodične publikacije koje se objavljuju u znanstvene ili akademske svrhe, kao što su znanstveni časopisi, ne smatraju se informativnim publikacijama za potrebe ove Direktive;

5. „usluga informacijskog društva” znači usluga u smislu članka 1. stavka 1. točke (b) Direktive (EU) 2015/1535;
6. „pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta” znači pružatelj usluge informacijskog društva čija je glavna svrha ili jedna od glavnih svrha pohranjivanje velike količine djela zaštićenih autorskim pravima ili drugih predmeta zaštite koje su učitali njegovi korisnici i davanje pristupa javnosti tim djelima ili drugim predmetima zaštite, koje organizira i promovira u svrhu ostvarivanja dobiti.

Pružatelji usluga kao što su neprofitne internetske enciklopedije, neprofitni obrazovni i znanstveni repozitoriji, platforme za razvoj i dijeljenje otvorenog koda, pružatelji elektroničkih komunikacijskih usluga kako su definirani u Direktivi (EU) 2018/1972, internetska mjesta trgovanja, usluge u oblaku između poduzeća i usluge u oblaku koje korisnicima omogućavaju učitavanje sadržaja za vlastite potrebe ne smatraju se pružateljima usluge dijeljenja sadržaja putem interneta u smislu ove Direktive.

GLAVA II.

MJERE ZA PRILAGODBU IZNIMAKA I OGRANIČENJA DIGITALNOM I PREKOGRANIČNOM OKRUŽENJU

Članak 3.

Rudarenje teksta i podataka u svrhe znanstvenog istraživanja

1. Države članice predviđaju iznimku od pravâ iz članka 5. točke (a) i članka 7. stavka 1. Direktive 96/9/EZ, članka 2. Direktive 2001/29/EZ i članka 15. stavka 1. ove Direktive za reproduciranja i izvlačenja koja obavljaju istraživačke organizacije i institucije kulturne baštine radi rudarenja teksta i podataka za potrebe znanstvenog istraživanja u djelima ili drugim predmetima zaštite kojima imaju zakoniti pristup.
2. Kopije djela ili drugih predmeta zaštite izrađeni u skladu sa stavkom 1. pohranjuju se uz odgovarajuću razinu sigurnosti i mogu se zadržati za potrebe znanstvenog istraživanja, uključujući i za provjeru rezultata istraživanja.
3. Nositeljima prava dopušteno je primjenjivati mjere kako bi osigurali sigurnost i cjelovitost mreža i baza podataka na kojima se smještaju djela ili drugi predmeti zaštite. Takvim mjerama ne prelazi se ono što je nužno za ostvarivanje tog cilja.
4. Države članice potiču nositelje prava, istraživačke organizacije i institucije kulturne baštine da definiraju zajednički dogovorene najbolje prakse povezane s primjenom obveze i mjera iz stavka 2. odnosno 3.

Članak 4.

Iznimka ili ograničenje za potrebe rudarenja teksta i podataka

1. Države članice predviđaju iznimku ili ograničenje u pogledu pravâ iz članka 5. točke (a) i članka 7. stavka 1. Direktive 96/9/EZ, članka 2. Direktive 2001/29/EZ, članka 4. stavka 1. točaka (a) i (b) Direktive 2009/24/EZ i članka 15. stavka 1. ove Direktive za reproduciranja i izvlačenja djela i drugih predmeta zaštite kojima se može zakonito pristupiti u svrhu rudarenja teksta i podataka.

2. Reproduciranja i izvlačenja provedena u skladu sa stavkom 1. mogu se zadržati koliko je to potrebno u svrhe rudarenja teksta i podataka.
3. Iznimka ili ograničenje predviđeni u stavku 1. primjenjuju se pod uvjetom da korištenje djela i drugih predmeta zaštite iz tog stavka nisu izričito pridržali njihovi nositelji prava na primjeren način, kao što je alat za strojno čitanje u slučaju sadržaja koji je stavljen na raspolaganje javnosti na internetu.
4. Ovaj članak ne utječe na primjenu članka 3. ove Direktive.

Članak 5.

Korištenje djela i drugih predmeta zaštite u digitalnoj i prekograničnoj nastavi

1. Države članice predviđaju iznimku ili ograničenje pravâ iz članka 5. točaka (a), (b), (d) i (e) te članka 7. stavka 1. Direktive 96/9/EZ, članka 2. i 3. Direktive 2001/29/EZ, članka 4. stavka 1. Direktive 2009/24/EZ i članka 15. stavka 1. ove Direktive kako bi se dopustilo digitalno korištenje djela i drugih predmeta zaštite isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi, u mjeri koja je opravdana nekomercijalnom svrhom koju se želi ostvariti, pod uvjetom da takvo korištenje:

- (a) odvija se u okviru nadležnosti obrazovne ustanove, u njezinim prostorijama ili u drugim objektima, ili putem sigurnog elektroničkog okružja kojem mogu pristupiti samo učenici ili studenti i nastavno osoblje te obrazovne ustanove; i
- (b) popraćeno je navođenjem izvora, uključujući imena autora, osim ako se to pokaže nemogućim.

2. Neovisno o članku 7. stavku 1., države članice mogu predvidjeti da se iznimka ili ograničenje doneseni u skladu sa stavkom 1. ne primjenjuju ili se ne primjenjuju u pogledu određenih vrsta korištenja ili vrsta djela ili drugih predmeta zaštite, kao što su materijali ponajprije namijenjeni obrazovnom tržištu ili notni zapisi, toliko dugo dok su na tržištu lako dostupne prikladne licencije kojima se odobravaju radnje iz stavka 1. ovog članka i kojima su obuhvaćene potrebe i posebnosti obrazovnih ustanova.

Države članice koje odluče iskoristiti prvi podstavak ovog stavka poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da su licencije kojima se odobravaju radnje iz stavka 1. ovog članka na odgovarajući način dostupne i vidljive za obrazovne ustanove.

3. Smatra se da se djela i drugi predmeti zaštite koriste isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi korištenjem sigurnih elektroničkih okružja u skladu s odredbama nacionalnog prava donesenog u skladu s ovim člankom samo u državi članici u kojoj obrazovna ustanova ima sjedište.
4. Države članice mogu predvidjeti pravičnu naknadu za nositelje prava za korištenje njihovih djela ili drugih predmeta zaštite u skladu sa stavkom 1.

Članak 6.

Očuvanje kulturne baštine

Države članice predviđaju iznimku od pravâ iz članka 5. točke (a) i članka 7. stavka 1. Direktive 96/9/EZ, članka 2. Direktive 2001/29/EZ, članka 4. stavka 1. točke (a) Direktive 2009/24/EZ i članka 15. stavka 1. ove Direktive kako bi se institucijama kulturne baštine dopustilo da umnožavaju djela ili druge predmete zaštite koji su trajni dio njihovih zbirki, u bilo kojem formatu ili na bilo kojem mediju, u svrhe očuvanja takvih djela ili drugih predmeta zaštite i u mjeri u kojoj je to potrebno za takvo očuvanje.

Članak 7.

Zajedničke odredbe

1. Sve ugovorne odredbe protivne iznimkama iz članka 3., 5. i 6. neizvršive su.
2. Članak 5. stavak 5. Direktive 2001/29/EZ primjenjuje se na iznimke i ograničenja predviđena ovom glavom. Članak 6. stavak 4. prvi, treći i peti podstavak Direktive 2001/29/EZ primjenjuju se na članke od 3. do 6. ove Direktive.

GLAVA III.

MJERE ZA POBOLJŠANJE PRAKSI LICENCIRANJA I OSIGURAVANJE ŠIREG PRISTUPA SADRŽAJU

POGLAVLJE 1.

Djela i drugi predmeti zaštite nedostupni na tržištu

Članak 8.

Korištenje djela i drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu od strane institucija kulturne baštine

1. Države članice predviđaju da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u skladu sa svojim ovlastima dobivenima od nositelja prava može sklopiti s institucijom kulturne baštine neisključivu licenciju za nekomercijalne svrhe za reproduciranje, distribuciju, priopćavanje javnosti ili stavljanje na raspolaganje javnosti djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu koji su trajni dio zbirke institucije, neovisno o tome jesu li svi nositelji prava obuhvaćeni licencijom ovlastili organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava, pod uvjetom da:

- (a) organizacija za kolektivno ostvarivanje prava je, na temelju svojih ovlasti, dovoljno reprezentativna za nositelje prava u relevantnoj vrsti djela ili drugih predmeta zaštite i prava koja su predmet licencije; i
- (b) svim nositeljima prava zajamčeno je jednako postupanje u odnosu na uvjete licencije.

2. Države članice predviđaju iznimku ili ograničenje pravâ iz članka 5. točaka (a), (b), (d) i (e) te članka 7. stavka 1. Direktive 96/9/EZ, članka 2. i 3. Direktive 2001/29/EZ, članka 4. stavka 1. Direktive 2009/24/EZ i članka 15. stavka 1. ove Direktive kako bi se institucijama kulturne baštine dopustilo stavljanje na raspolaganje u nekomercijalne svrhe djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu koji su trajni dio njihovih zbirki, pod uvjetom da:

- (a) navedeno je ime autora ili drugog nositelja prava kojeg je moguće utvrditi, osim ako se pokaže da je to nemoguće; i
- (b) takva djela ili drugi predmeti zaštite stavljeni su na raspolaganje na nekomercijalnim internetskim stranicama.

3. Države članice predviđaju da se iznimka ili ograničenje iz stavka 2. primjenjuje samo na vrste djela ili drugih predmeta zaštite za koje ne postoji organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja ispunjava uvjet utvrđen u stavku 1. točki (a).

4. Države članice predviđaju da svi nositelji prava mogu u bilo kojem trenutku jednostavno i djelotvorno isključiti svoja djela ili druge predmete zaštite iz mehanizma licenciranja utvrđenog u stavku 1. ili iz primjene iznimke ili ograničenja iz stavka 2., bilo općenito bilo u posebnim slučajevima, uključujući nakon sklapanja ugovora o licenciranju ili početka dotičnog korištenja.

5. Djelo ili drugi predmet zaštite smatra se nedostupnim na tržištu kada se u dobroj vjeri može pretpostaviti da cijelo djelo ili drugi predmet zaštite nije dostupan javnosti uobičajenim trgovinskim kanalima nakon uloženog razumnog napora da se utvrdi je li dostupan javnosti.

Države članice mogu predvidjeti određene zahtjeve, kao što je krajnji rok, za utvrđivanje mogu li se djela i drugi predmeti zaštite licencirati u skladu sa stavkom 1. ili koristiti na temelju iznimke ili ograničenja iz stavka 2. Takvi zahtjevi ne smiju prelaziti ono što je potrebno i razumno i ne smiju isključiti mogućnost utvrđivanja da je skup djela ili drugih predmeta zaštite u cjelini nedostupan na tržištu, ako je razumno pretpostaviti da su sva djela ili drugi predmeti zaštite nedostupni na tržištu.

6. Države članice predviđaju da se licencije iz stavka 1. traže od organizacije za kolektivno ostvarivanje prava koja je reprezentativna u državi članici u kojoj institucija kulturne baštine ima sjedište.

7. Ovaj se članak ne primjenjuje na skupove djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu ako na temelju razumnog napora iz stavka 5. postoje dokazi da se ti skupovi uglavnom sastoje od:

- (a) djela ili drugih predmeta zaštite, osim kinematografskih ili audiovizualnih djela, prvi put objavljenih ili, ako nisu objavljeni, prvi put emitiranih u trećoj zemlji;

- (b) kinematografskih ili audiovizualnih djela čiji producenti imaju sjedište ili uobičajeno boravište u trećoj zemlji; ili
- (c) djela ili drugih predmeta zaštite državljana trećih zemalja kada se, nakon razumnog napora, nije mogla utvrditi država članica ili treća zemlja u skladu s točkama (a) i (b).

Odstupajući od prvog podstavka, ovaj članak primjenjuje se ako je organizacija za kolektivno ostvarivanje prava dovoljno reprezentativna, u smislu stavka 1. točke (a), za nositelje prava relevantne treće zemlje.

Članak 9.

Prekogranična korištenja

1. Države članice osiguravaju da se licencijama odobrenima u skladu s člankom 8. institucijama kulturne baštine može dopustiti korištenje djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu u bilo kojoj državi članici.
2. Smatra se da se korištenje djela i drugih predmeta zaštite na temelju iznimke ili ograničenja iz članka 8. stavka 2. odvija samo u državi članici u kojoj institucija kulturne baštine ima sjedište.

Članak 10.

Mjere informiranja

1. Države članice osiguravaju da su informacije institucija kulturne baštine, organizacija za kolektivno ostvarenje prava ili relevantnih javnih tijela u svrhe identificiranja djela ili drugih predmeta zaštite nedostupnih na tržištu koji su obuhvaćeni licencijom odobrenom u skladu s člankom 8. stavkom 1. ili koji se koriste na temelju iznimke ili ograničenja iz članka 8. stavka 2., kao i informacije o mogućnostima koje su dostupne nositeljima prava kako je navedeno u članku 8. stavku 4. te, čim budu dostupne i ako to bude potrebno, informacije o stranama ugovora o licenciranju, obuhvaćenim područjima i korištenjima, trajno, lako i stvarno dostupne na javnom jedinstvenom internetskom portalu najranije šest mjeseci prije distribucije, priopćavanja javnosti ili stavljanja na raspolaganje javnosti djela ili drugih predmeta zaštite u skladu s licencijom ili na temelju iznimke ili ograničenja.

Portal uspostavlja i njime upravlja Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo u skladu s Uredbom (EU) br. 386/2012.

2. Države članice predviđaju, ako je to potrebno radi opće osviještenosti nositelja prava, poduzimanje dodatnih odgovarajućih mjera informiranja u vezi s mogućnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje prava da licenciraju djela ili druge predmete zaštite u skladu s člankom 8., odobrenim licencijama, korištenjem na temelju iznimke ili ograničenja iz članka 8. stavka 2. i mogućnostima koje su dostupne nositeljima prava kako je navedeno u članku 8. stavku 4.

Odgovarajuće mjere informiranja iz prvog podstavka ovog stavka poduzimaju se u državi članici u kojoj se u skladu s člankom 8. stavkom 1. traži licenciranje ili, u svrhu korištenja na temelju iznimke ili ograničenja iz članka 8. stavka 2., u državi članici u kojoj institucija kulturne baštine ima sjedište. Ako postoje dokazi, poput onih o podrijetlu djela ili drugih predmeta zaštite, koji upućuju na to da bi se osviještenost nositelja prava mogla učinkovitije podići u drugim državama članicama ili trećim zemljama, takve mjere informiranja obuhvaćaju i te države članice i treće zemlje.

Članak 11.

Dijalog s dionicima

Države članice savjetuju se s nositeljima prava, organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava i institucijama kulturne baštine u svakom sektoru prije utvrđivanja posebnih zahtjeva u skladu s člankom 8. stavkom 5. i potiču redoviti dijalog među reprezentativnim organizacijama korisnika i nositelja prava, uključujući organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, i svim drugim relevantnim organizacijama dionika za svaki pojedini sektor s ciljem poticanja relevantnosti i upotrebljivosti mehanizama licenciranja utvrđenih u članku 8. stavku 1. i radi osiguravanja djelotvornosti zaštitnih mjera za nositelje prava iz ovog poglavlja.

POGLAVLJE 2.

Mjere za olakšavanje kolektivnog licenciranja

Članak 12.

Kolektivno licenciranje s proširenim učinkom

1. Države članice mogu predvidjeti, u mjeri u kojoj se to odnosi na korištenje na njihovu državnom području i podložno zaštitnim mjerama predviđenima u ovom članku, ako organizacija za kolektivno ostvarivanje prava na koju se primjenjuju nacionalna pravila o provedbi Direktive 2014/26/EU u skladu sa svojim ovlastima dobivenima od nositelja prava sklopi ugovor o licenciranju za iskorištavanje djela ili drugih predmeta zaštite:

- (a) da se taj ugovor može proširiti kako bi se primjenjivao na prava nositelja prava koji nisu ovlastili tu organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava da ih zastupa u obliku prijenosa prava, licencije ili bilo koje druge vrste ugovornog odnosa; ili
- (b) da, kada je riječ o takvom ugovoru, organizacija ima zakonsku ovlast ili se pretpostavlja da zastupa nositelje prava koji nisu u tom smislu ovlastili organizaciju.

2. Države članice osiguravaju da se mehanizam licenciranja iz stavka 1. primjenjuje samo u dobro utvrđenim područjima korištenja u kojima je dobivanje odobrenja od nositelja prava na pojedinačnoj osnovi obično zahtjevno i nepraktično do te mjere da dobivanje traženog licenciranja nije vjerojatno zbog prirode korištenja ili vrsta dotičnih djela ili drugih predmeta zaštite te osiguravaju da takav mehanizam licenciranja štiti legitimne interese nositelja prava.

3. Za potrebe stavka 1., države članice predviđaju sljedeće zaštitne mjere:

- (a) organizacija za kolektivno ostvarivanje prava je, na temelju svojih ovlasti, dovoljno reprezentativna za nositelje prava u relevantnoj vrsti djela ili drugih predmeta zaštite i prava koja su predmet licencije, za relevantnu državu članicu;
- (b) svim nositeljima prava jamči se jednako postupanje, između ostalog i u pogledu uvjeta licencije;
- (c) nositelji prava koji nisu ovlastili organizaciju koja odobrava licenciju mogu u bilo kojem trenutku jednostavno i djelotvorno isključiti svoja djela ili druge predmete zaštite iz mehanizma licenciranja uspostavljenog u skladu s ovim člankom; i
- (d) poduzimaju se odgovarajuće mjere informiranja, s početkom dovoljno rano prije nego što se djela ili drugi predmeti zaštite počnu koristiti na temelju licencije, radi obavješćivanja nositelja prava o mogućnosti da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava licencira djela ili druge predmete zaštite, o licenciranju koje se provodi u skladu s ovim člankom te o mogućnostima koje su dostupne nositeljima prava kako je navedeno u točki (c). Mjere informiranja moraju biti učinkovite bez potrebe za obavješćivanjem svakog nositelja prava pojedinačno.

4. Ovaj članak ne utječe na primjenu mehanizama kolektivnog licenciranja s proširenim učinkom u skladu s drugim odredbama prava Unije, uključujući odredbe koje dopuštaju iznimke ili ograničenja.

Ovaj se članak ne primjenjuje na obvezno kolektivno ostvarivanje prava.

Članak 7. Direktive 2014/26/EU primjenjuje se na mehanizam licenciranja iz ovog članka.

5. Ako država članica u svojem nacionalnom pravu predvidi mehanizam licenciranja u skladu s ovim člankom, ta država članica obavješćuje Komisiju o području primjene odgovarajućih nacionalnih odredbi, o svrhama i vrstama licencija koje se mogu uvesti u skladu s tim odredbama, o podacima za kontakt organizacija koje izdaju licencije u skladu s tim mehanizmom licenciranja te o načinima na koje se mogu dobiti informacije o licenciranju i mogućnostima koje su dostupne nositeljima prava iz stavka 3. točke (c). Komisija objavljuje te podatke.

6. Na temelju informacija primljenih u skladu sa stavkom 5. ovog članka i rasprava u kontaktnom odboru uspostavljenom u članku 12. stavku 3. Direktive 2001/29/EZ Komisija do 10. travnja 2021. Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o korištenju mehanizama licenciranja iz stavka 1. ovog članka u Uniji, o njihovom utjecaju na licenciranje i nositelje prava, uključujući nositelje prava koji nisu članovi organizacije koja odobrava licencije ili koji su državljani druge države članice ili imaju boravište u drugoj državi članici, o njihovoj djelotvornosti u olakšavanju širenja kulturnog sadržaja i njihovu utjecaju na unutarnje tržište, uključujući prekogranično pružanje usluga i tržišno natjecanje. Tom izvješću prilaže se, prema potrebi, zakonodavni prijedlog, uključujući u pogledu prekograničnog učinka takvih nacionalnih mehanizama.

POGLAVLJE 3.

Pristup audiovizualnim djelima na platformama za video na zahtjev i njihova dostupnost

Članak 13.

Mehanizam za pregovaranje

Države članice osiguravaju da se stranke koje se suočavaju s poteškoćama u pogledu licenciranja prava kada žele sklopiti ugovor u svrhu stavljanja na raspolaganje audiovizualnih djela u okviru usluga videa na zahtjev mogu osloniti na pomoć nepristranog tijela ili posrednika. Nepristrano tijelo koje je uspostavila ili imenovala država članica u svrhu ovog članka i posrednici pružaju pomoć strankama u njihovim pregovorima i pomažu strankama u postizanju sporazuma, između ostalog i, prema potrebi, podnošenjem prijedloga strankama.

Države članice najkasnije 7. lipnja 2021. obavješćuju Komisiju o tijelu ili posrednicima iz prvog stavka. Ako su se države članice odlučile za posredovanje, obavijest Komisiji uključuje barem, kada je to dostupno, izvor s relevantnim informacijama o ovlaštenim posrednicima.

POGLAVLJE 4.

Djela vizualne umjetnosti u javnoj domeni

Članak 14.

Djela vizualne umjetnosti u javnoj domeni

Države članice predviđaju da, kada je rok zaštite djela vizualne umjetnosti istekao, svaki materijal nastao reproduciranjem tog djela ne podliježe autorskom pravu ili srodnim pravima, osim ako je materijal koji nastaje reproduciranjem original u smislu da je autorova vlastita intelektualna tvorevina.

GLAVA IV.

MJERE ZA STVARANJE TRŽIŠTA ZA AUTORSKO PRAVO KOJE DOBRO FUNKCIONIRA

POGLAVLJE 1.

Prava na publikacije

Članak 15.

Zaštita informativnih publikacija u pogledu internetskih korištenja

1. Države članice osiguravaju izdavačima informativnih publikacija s poslovnim nastanom u jednoj od država članica prava iz članka 2. i članka 3. stavka 2. Direktive 2001/29/EZ za internetsko korištenje njihovih informativnih publikacija od strane pružatelja usluga informacijskog društva.

Prava predviđena u prvom podstavku ne primjenjuju se na privatno i nekomercijalno korištenje informativnih publikacija od strane pojedinačnih korisnika.

Zaštita dodijeljena u skladu s prvim podstavkom ne primjenjuje se na radnje stavljanja poveznica.

Prava predviđena u prvom podstavku ne primjenjuju se na korištenje pojedinačnih riječi ili vrlo kratkih isječaka iz informativne publikacije.

2. Prava predviđena u stavku 1. ostavljaju netaknutima i ni na koji način ne utječu na prava autora i drugih nositelja prava predviđena u pravu Unije, u pogledu djela i drugih predmeta zaštite uključenih u informativnu publikaciju. Na prava predviđena stavkom 1. ne može se pozvati u odnosu na te autore i druge nositelje prava, a posebno ih se tim pravima ne može lišiti prava na iskorištavanje svojih djela i drugih predmeta zaštite neovisno o informativnim publikacijama u koja su ona uključena.

Ako je djelo ili drugi predmet zaštite uključen u informativnu publikaciju na temelju neisključive licencije, na prava predviđena stavkom 1. ne može se pozvati kako bi se zabranilo korištenje drugim ovlaštenim korisnicima. Na prava predviđena stavkom 1. ne može se pozvati kako bi se zabranilo korištenje djela ili drugih predmeta zaštite za koje je zaštita istekla.

3. Članci od 5. do 8. Direktive 2001/29/EZ, Direktiva 2012/28/EU i Direktiva (EU) 2017/1564 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁹⁾ primjenjuju se *mutatis mutandis* u pogledu prava predviđenih u stavku 1. ovog članka.

4. Prava predviđena u stavku 1. istječu dvije godine nakon objave informativne publikacije. Taj se rok izračunava od 1. siječnja godine koja slijedi nakon datuma objave te informativne publikacije.

Stavak 1. ne primjenjuje se na informativne publikacije koje su prvi put objavljene prije 6. lipnja 2019.

5. Države članice predviđaju da autori djela uključenih u informativne publikacije dobivaju odgovarajući udio prihoda koji izdavači informativnih publikacija primaju za korištenje njihovih informativnih publikacija od strane pružatelja usluga informacijskog društva.

Članak 16.

Potraživanje pravične naknade

Države članice mogu predvidjeti da, u slučaju kada je autor prenio ili licencirao pravo izdavaču, takav prijenos ili licencija predstavlja dovoljnu pravnu osnovu da izdavač ima pravo na udio u naknadi za korištenje djela na temelju iznimke ili ograničenja prenesenog ili licenciranog prava.

Prvim stavkom ne dovode se u pitanje postojeći i budući aranžmani u državama članicama u vezi s pravima javne posudbe.

POGLAVLJE 2.

Određene vrste korištenja zaštićenog sadržaja u okviru internetskih usluga

Članak 17.

Korištenje zaštićenog sadržaja od strane pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta

1. Države članice predviđaju da pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta u svrhe ove Direktive obavlja radnju priopćavanja javnosti ili radnju stavljanja na raspolaganje javnosti kada javnosti daje pristup djelima zaštićenima autorskim pravom ili drugim predmetima zaštite koje učitavaju njegovi korisnici.

Pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta stoga je dužan ishoditi odobrenje nositelja prava iz članka 3. stavaka 1. i 2. Direktive 2001/29/EZ, na primjer sklapanjem ugovora o licenciranju, u svrhu priopćavanja javnosti ili stavljanja na raspolaganje javnosti djela ili drugih predmeta zaštite.

2. Države članice predviđaju da, ako pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta dobije odobrenje, na primjer sklapanjem ugovora o licenciranju, to odobrenje obuhvaća i radnje korisnika usluga koje su obuhvaćene područjem primjene članka 3. Direktive 2001/29/EZ kada oni ne djeluju na komercijalnoj osnovi ili ako svojom aktivnošću ne ostvaruju znatne prihode.

3. Kada pružatelj usluge dijeljenja sadržaja putem interneta obavlja priopćavanje javnosti ili stavljanje na raspolaganje javnosti u skladu s uvjetima utvrđenima ovom Direktivom, ograničenje odgovornosti utvrđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31/EZ ne primjenjuje se na situacije obuhvaćene ovim člankom.

⁽¹⁹⁾ Direktiva (EU) 2017/1564 Europskog parlamenta i vijeća od 13. rujna 2017. o određenim dopuštenim upotrebama određenih djela i drugih predmeta zaštite koji su zaštićeni autorskim pravom i srodnim pravima u korist osoba koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima i o izmjeni Direktive 2001/29/EZ o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 242, 20.9.2017., str. 6.).

Prvim podstavkom ovog stavka ne utječe se na moguću primjenu članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31/EZ na te pružatelje usluga za potrebe koje nisu obuhvaćene područjem primjene ove Direktive.

4. Ako odobrenje nije dano, pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta odgovorni su za neovlašteno priopćavanje javnosti, uključujući stavljanje na raspolaganje javnosti, djela zaštićenih autorskim pravom i drugih predmeta zaštite, osim u slučajevima kada pružatelji usluga dokažu da su:

- (a) poduzeli sve u svojoj moći kako bi dobili odobrenje; i
- (b) poduzeli sve u svojoj moći, u skladu s visokim sektorskim standardima profesionalne pažnje, kako bi se osigurala nedostupnost određenih djela i drugih predmeta zaštite za koje su nositelji prava pružateljima usluga pružili relevantne i potrebne informacije; a u svakom slučaju
- (c) djelovali žurno nakon što su od nositelja prava primili dovoljno obrazloženu obavijest, radi onemogućavanja pristupa prijavljenim djelima ili drugim predmetima zaštite na svojim internetskim stranicama ili njihova uklanjanja sa svojih internetskih stranica te isto učinili sve u svojoj moći kako bi spriječili njihova buduća učitavanja u skladu s točkom (b).

5. Pri utvrđivanju ispunjava li pružatelj usluga svoje obveze iz stavka 4. i uz poštovanje načela proporcionalnosti, među ostalim se uzimaju u obzir sljedeći elementi:

- (a) tip, publika i opseg usluge te vrsta djela ili drugih predmeta zaštite koje učitavaju korisnici usluge; i
- (b) dostupnost odgovarajućih i djelotvornih sredstava i njihov trošak za pružatelje usluga.

6. Države članice predviđaju da su, u pogledu novih pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta čije su usluge na raspolaganju javnosti u Uniji manje od tri godine i čiji je godišnji promet manji od 10 milijuna EUR, izračunan u skladu s Preporukom Komisije 2003/361/EZ ⁽²⁰⁾, uvjeti u skladu sa sustavom odgovornosti utvrđenim u stavku 4. ograničeni na usklađenost sa stavkom 4. točkom (a) te na žurno postupanje nakon primanja dovoljno obrazložene obavijesti, radi onemogućavanja pristupa prijavljenim djelima ili drugim predmetima zaštite na svojim internetskim stranicama ili njihova uklanjanja sa svojih internetskih stranica.

Ako prosječni broj pojedinačnih posjetitelja takvih pružatelja usluga u jednom mjesecu premašuje 5 milijuna, izračunano na osnovi prethodne kalendarske godine, oni također moraju dokazati da su poduzeli sve u svojoj moći kako bi spriječili daljnje učitavanje prijavljenih djela i drugih predmeta zaštite za koje su nositelji prava pružili relevantne i potrebne informacije.

7. Suradnja između pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta i nositelja prava ne smije dovesti do sprečavanja dostupnosti djela ili drugih predmeta zaštite koje su učitali korisnici i koji ne krše autorsko pravo i srodna prava, uključujući kada su takva djela ili drugi predmeti zaštite obuhvaćeni iznimkom ili ograničenjem.

Države članice osiguravaju da se korisnici u svakoj državi članici mogu osloniti na svaku od sljedećih postojećih iznimaka ili ograničenja pri učitavanju i stavljanju na raspolaganje sadržaja koje su proizveli korisnici usluga dijeljenja sadržaja putem interneta:

- (a) citate, kritike, osvrtne;
- (b) korištenje u svrhe karikature, parodije ili pastiša;

8. Primjena ovog članka ne smije dovesti ni do kakve opće obveze praćenja.

Države članice predviđaju da pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta nositeljima prava na njihov zahtjev pružaju odgovarajuće informacije o funkcioniranju svojih praksi u pogledu suradnje iz stavka 4. i, u slučaju da su pružatelji usluga i nositelji prava sklopili ugovore o licenciranju, informacije o korištenju sadržaja obuhvaćenog takvim ugovorima.

9. Države članice predviđaju da pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta uspostavljaju djelotvorne i žurne pritužbene mehanizme i mehanizme pravne zaštite koji bi korisnicima njihovih usluga bili dostupni u slučaju sporova o onemogućavanju pristupa djelima ili drugim predmetima zaštite koje su oni učitali ili njihovog uklanjanja.

⁽²⁰⁾ Preporuka Komisije 2003/361/EZ od 6. svibnja 2003. o definiciji mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća (SL L 124, 20.5.2003., str. 36.).

Kada nositelji prava zatraže onemogućavanje pristupa njihovim određenim djelima ili drugim predmetima zaštite ili uklanjanje tih djela ili predmeta zaštite, oni propisno obrazlažu svoje zahtjeve. Pritužbe podnesene u okviru mehanizma predviđenog u prvom podstavku obrađuju se bez odgode, a odluke onemogućavanju pristupa učitanom sadržaju ili njegovom uklanjanju podliježu preispitivanju koje provodi čovjek. Države članice također osiguravaju da korisnici imaju pristup izvansudskim mehanizmima pravne zaštite za rješavanje sporova. Takvi mehanizmi omogućuju nepristrano rješavanje sporova i korisniku ne uskraćuju pravnu zaštitu koja postoji sukladno nacionalnom pravu, ne dovodeći pritom u pitanje prava korisnika na korištenje učinkovitih pravnih sredstava pred sudom. Osobito, države članice osiguravaju da korisnici imaju pristup sudu ili drugom mjerodavnom pravosuđnom tijelu da bi se ispitala primjena iznimke ili ograničenja autorskog prava i srodnih prava.

Ova Direktiva ni na koji način ne utječe na zakonita korištenja, poput korištenja na temelju iznimaka i ograničenja predviđenih pravom Unije, te ne smije dovesti do utvrđivanja identiteta pojedinačnih korisnika ni do obrade njihovih osobnih podataka, osim u skladu s Direktivom 2002/58/EZ i Uredbom (EU) 2016/679.

Pružatelji usluge dijeljenja sadržaja putem interneta dužni su u svojim općim uvjetima obavijestiti korisnike o mogućnosti korištenja djela i drugih predmeta zaštite na temelju iznimaka ili ograničenja autorskog prava i srodnih prava predviđenih pravom Unije.

10. Komisija od 6. lipnja 2019. u suradnji s državama članicama organizira dijaloge s dionicima s ciljem raspravljanja o najboljim praksama u smislu suradnje između pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta i nositelja prava. Komisija nakon savjetovanja s pružateljima usluge dijeljenja sadržaja putem interneta, nositeljima prava, organizacijama korisnika i drugim relevantnim dionicima te uzimajući u obzir zaključke dijaloga s dionicima izdaje smjernice o primjeni ovog članka, posebno u vezi sa suradnjom iz stavka 4. Pri raspravljanju o najboljim praksama posebno se, između ostalog, u obzir uzima potreba za ravnotežom među temeljnim pravima i primjena iznimaka i ograničenja. Za potrebe dijaloga među dionicima organizacije korisnika imaju pristup odgovarajućim informacijama pružatelja usluge dijeljenja sadržaja putem interneta o funkcioniranju njihovih praksi u smislu stavka 4.

POGLAVLJE 3.

Pravična naknada u ugovorima o iskorištavanju sklopljenima s autorima i izvođačima

Članak 18.

Načelo odgovarajuće i razmjerne naknade

1. Države članice osiguravaju da, ako autori i izvođači licenciraju ili prenose svoja isključiva prava za iskorištavanje svojih djela ili drugih predmeta zaštite, oni imaju pravo primiti odgovarajuću i razmjernu naknadu.
2. U provedbi načela utvrđenog u stavku 1. u nacionalnom pravu države članice mogu slobodno koristiti različite mehanizme i uzimaju u obzir načelo ugovorne slobode te pravednu ravnotežu između prava i interesa.

Članak 19.

Obveza transparentnosti

1. Države članice osiguravaju da autori i izvođači redovito, a najmanje jedanput godišnje, i uzimajući u obzir posebnosti svakog sektora, primaju ažurirane, relevantne i sveobuhvatne informacije o iskorištavanju svojih djela i izvedbi od onih strana kojima su licencirali ili na koje su prenijeli svoja prava ili njihovih pravnih sljednika, posebno u pogledu načina iskorištavanja, svih ostvarenih prihoda i naknade koju trebaju primiti.
2. Države članice osiguravaju da, ako se prava iz stavka 1. naknadno licenciraju, autori i izvođači ili njihovi predstavnici na svoj zahtjev od podlicenciranih stjecatelja licencije primaju dodatne informacije ako njihov prvi ugovorni partner ne posjeduje sve informacije koje bi bile potrebne u svrhe iz stavka 1.

Ako oni zatraže te dodatne informacije, prvi ugovorni partner autora i izvođača dostavlja informacije o identitetu tih podlicenciranih stjecatelja licencije.

Države članice mogu predvidjeti da svi zahtjevi podlicenciranim stjecateljima licencije u skladu s prvim podstavkom budu izravno ili neizravno upućeni posredstvom ugovornog partnera autora ili izvođača.

3. Obveza utvrđena u stavku 1. mora biti razmjerna i učinkovita kako bi se osigurala visoka razina transparentnosti u svakom sektoru. Države članice mogu predvidjeti da je u propisno opravdanim slučajevima u kojima bi administrativno opterećenje iz stavka 1. postalo nerazmjerno s obzirom na prihode ostvarene iskorištavanjem djela ili izvedbe, obveza ograničena na vrste i razinu informacija koje se u takvim slučajevima mogu razumno očekivati.

4. Države članice mogu odlučiti da se obveza utvrđena u stavku 1. ovog članka ne primjenjuje kada doprinos autora ili izvođača nije znatan u odnosu na ukupno djelo ili izvedbu, osim ako autor ili izvođač pokaže da mu je informacija potrebna za ostvarivanje njegovih prava iz članka 20. stavka 1. i zatraži informacije u tu svrhu.

5. Države članice mogu predvidjeti da se na sporazume na koje se primjenjuju kolektivni ugovori ili koji se temelje na kolektivnim ugovorima primjenjuju pravila o transparentnosti relevantnog kolektivnog ugovora, pod uvjetom da ta pravila ispunjavaju kriterije predviđene u stavicima od 1. do 4.

6. Ako se primjenjuje članak 18. Direktive 2014/26/EU, obveza utvrđena u stavku 1. ovog članka ne primjenjuje se na sporazume koje su sklopili subjekti definirani u članku 3. točkama (a) i (b) te direktive ili drugi subjekti koji podliježu nacionalnim pravilima za provedbu te direktive.

Članak 20.

Mehanizam za prilagodbu ugovora

1. Države članice osiguravaju, ako ne postoji primjenjiv kolektivni ugovor kojim se predviđa mehanizam usporediv onome koji je utvrđen u ovom članku, da autori i izvođači ili njihovi predstavnici imaju pravo zatražiti dodatnu, odgovarajuću i pravičnu naknadu od strane s kojom su sklopili ugovor za iskorištavanje prava ili pravnih sljednika takve strane kada se izvorno dogovorena naknada pokaže nerazmjerno niska u usporedbi sa svim naknadnim relevantnim prihodima ostvarenima iskorištavanjem djela ili izvedbi.

2. Stavak 1. ovog članka ne primjenjuje se na ugovore koje su sklopili subjekti definirani u članku 3. točkama (a) i (b) Direktive 2014/26/EU ili drugi subjekti koji već podliježu nacionalnim pravilima za provedbu te direktive.

Članak 21.

Postupak alternativnog rješavanja sporova

Države članice predviđaju da se sporovi povezani s obvezom transparentnosti iz članka 19. i mehanizmom za prilagodbu ugovora iz članka 20. mogu rješavati dobrovoljnim postupkom alternativnog rješavanja sporova. Države članice osiguravaju da reprezentativne organizacije autora i izvođača mogu pokrenuti takve postupke na pojedinačni zahtjev jednog ili više autora ili izvođača.

Članak 22.

Pravo na opoziv

1. Države članice osiguravaju da u slučaju kada je autor ili izvođač licencirao ili prenio isključiva prava na djelo ili drugi predmet zaštite, on može u cijelosti ili djelomično opozvati licenciju ili prijenos prava ako nije došlo do iskorištavanja tog djela ili drugog predmeta zaštite.

2. Posebne odredbe u pogledu mehanizma opoziva predviđenog u stavku 1. mogu se predvidjeti u nacionalnom pravu uzimajući u obzir sljedeće:

(a) posebnosti različitih sektora te različite vrste djela i izvedbi; i

(b) ako djelo ili drugi predmet zaštite sadržava doprinos više od jednog autora ili izvođača, relativnu važnost pojedinačnih doprinosa i legitimne interese svih autora i izvođača na koje utječe primjena mehanizma opoziva od strane pojedinačnog autora ili izvođača.

Države članice mogu iz primjene mehanizma opoziva isključiti djela ili druge predmete zaštite ako takva djela ili drugi predmeti zaštite obično sadržavaju doprinose nekoliko autora ili izvođača.

Države članice mogu predvidjeti da se mehanizam opoziva može primjenjivati samo u određenom vremenskom okviru, ako je takvo ograničenje opravdano posebnostima sektora ili vrste djela ili drugog predmeta zaštite o kojem se radi.

Države članice mogu predvidjeti mogućnost da autori ili izvođači umjesto opoziva licencije ili prijenosa prava prekinu isključivost ugovora.

3. Države članice predviđaju da se opoziv predviđen stavkom 1. može primijeniti tek nakon razumnog razdoblja nakon sklapanja sporazuma o licenciranju ili prijenosa prava. Autor ili izvođač o tome obavješćuje osobu kojoj su licencirana ili prenesena prava te određuje odgovarajući rok do kojeg je moguće iskorištavanje licenciranih ili prenesenih prava. Nakon isteka tog roka autor ili izvođač mogu se umjesto opoziva licencije ili prijenosa prava odlučiti i na prekidanje isključivosti ugovora.

4. Stavak 1. ne primjenjuje se ako je neiskorištavanje uglavnom rezultat okolnosti za koje se razumno može očekivati da ih autor ili izvođač mogu ispraviti.

5. Države članice mogu predvidjeti da je svaka ugovorna odredba koja odstupa od mehanizma opoziva predviđenog u stavku 1. izvršiva samo ako se temelji na kolektivnom ugovoru.

Članak 23.

Zajedničke odredbe

1. Države članice osiguravaju da su sve ugovorne odredbe kojima se sprečava usklađenost s člancima 19., 20. i 21. neizvršive u pogledu autora i izvođača.
2. Države članice osiguravaju da se članci od 18. do 22. ove Direktive ne primjenjuju na autore računalnog programa u smislu članka 2. Direktive 2009/24/EZ.

GLAVA V.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 24.

Izmjene direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ

1. Direktiva 96/9/EZ mijenja se kako slijedi:

(a) u članku 6. stavku 2. točka (b) zamjenjuje se sljedećim:

„(b) u slučaju korištenja isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi ili znanstvenom istraživanju, uz navođenje izvora i u mjeri opravdanoj nekomercijalnom svrhom, ne dovodeći u pitanje iznimke i ograničenja predviđene u Direktivi (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća (*);

(*) Direktiva (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ (SL L 130, 17.5.2019., str. 92).”;

(b) u članku 9. točka (b) zamjenjuje se sljedećim:

„(b) u slučaju izvlačenja u svrhu davanja primjera u nastavi ili znanstvenog istraživanja, uz navođenje izvora i u mjeri opravdanoj nekomercijalnom svrhom, ne dovodeći u pitanje iznimke i ograničenja predviđene u Direktivi (EU) 2019/790.”;

2. Direktiva 2001/29/EZ mijenja se kako slijedi:

(a) u članku 5. stavku 2. točka (c) zamjenjuje se sljedećim:

„(c) u odnosu na posebne radnje reproduciranja od strane javnih knjižnica, obrazovnih ustanova, muzeja ili arhiva, koje nisu izvršene radi ostvarivanja izravne ili neizravne ekonomske ili komercijalne koristi, ne dovodeći u pitanje iznimke i ograničenja predviđene u Direktivi (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća (*);

(*) Direktiva (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ (SL L 130, 17.5.2019., str. 92).“;

(b) u članku 5. stavku 3. točka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„(a) korištenje isključivo u svrhu davanja primjera u nastavi ili znanstvenog istraživanja, ako je naveden izvor, uključujući i ime autora, osim u slučajevima kada je to nemoguće, i u mjeri opravdanoj nekomercijalnom svrhom, ne dovodeći u pitanje iznimke i ograničenja predviđene u Direktivi (EU) 2019/790;“;

(c) u članku 12. stavku 4. dodaju se sljedeće točke:

„(e) ispitati utjecaj prenošenja Direktive (EU) 2019/790 na funkcioniranje unutarnjeg tržišta i istaknuti bilo kakve poteškoće s prenošenjem;

(f) olakšati razmjenu informacija o relevantnim promjenama u zakonodavstvu i sudskoj praksi te o praktičnoj primjeni mjera koje su poduzele države članice za provedbu Direktive (EU) 2019/790;

(g) raspravljati o drugim pitanjima koja proizlaze iz primjene Direktive (EU) 2019/790.“

Članak 25.

Odnos prema iznimkama i ograničenjima predviđenima u drugim direktivama

Države članice mogu donijeti ili zadržati na snazi šire odredbe, spojive s iznimkama i ograničenjima predviđenima u direktivama 96/9/EZ i 2001/29/EZ, za korištenja ili područja obuhvaćene iznimkama ili ograničenjima predviđenima u ovoj Direktivi.

Članak 26.

Razdoblje primjene

1. Ova Direktiva primjenjuje se na sva djela i druge predmete zaštite koji su zaštićeni nacionalnim pravom u području autorskog prava 7. lipnja 2021. ili nakon tog datuma.

2. Ova Direktiva primjenjuje se ne dovodeći u pitanje akte sklopljene i prava stečena prije 7. lipnja 2021.

Članak 27.

Prijelazna odredba

Na sporazume o licenciranju ili prijenosu prava autora i izvođača primjenjuje se obveza transparentnosti utvrđena u članku 19. od 7. lipnja 2022.

Članak 28.

Zaštita osobnih podataka

Obrada osobnih podataka koja se provodi u okviru ove Direktive obavlja se u skladu s Direktivom 2002/58/EZ i Uredbom (EU) 2016/679.

Članak 29.**Prenošenje**

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 7. lipnja 2021. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose te odredbe, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 30.**Preispitivanje**

1. Komisija najranije 7. lipnja 2026. preispituje ovu Direktivu i Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru podnosi izvješće o glavnim zaključcima.

Komisija do 7. lipnja 2024. ocjenjuje učinak posebnog sustava odgovornosti utvrđenog u članku 17. koji se primjenjuje na pružatelje usluge dijeljenja sadržaja putem interneta s godišnjim prometom manjim od 10 milijuna EUR i čije su usluge na raspolaganju javnosti u Uniji manje od tri godine u skladu s člankom 17. stavkom 6. te, prema potrebi, poduzima mjere u skladu sa zaključcima te ocjene.

2. Države članice dostavljaju Komisiji informacije potrebne za izradu izvješća iz stavka 1.

Članak 31.**Stupanje na snagu**

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 32.**Adresati**

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Strasbourgu 17. travnja 2019.

Za Europski parlament
Predsjednik
A. TAJANI

Za Vijeće
Predsjednik
G. CIAMBA